I. Przestrzenie Banacha

To wstępny rozdział do Analizy Funkcjonalnej I poświęcony głównie przykładom najczęściej używanych przestrzeni unormowanych, opartych na pewnych przestrzeniach liniowych funkcji skalarnych (lub ich klas równoważności) z odpowiednio dobraną normą. Poza konkretnymi przykładami omówione są pewne ogólne konstrukcje. Istotna część rozdziału to dowody zupełności („banachowskości") tych przestrzeni — w tym też pewne ogólne metody dowodzenia takich wyników. Ponadto: normy równoważne, izometryczność, specyfika skończonego i nieskończonego wymiaru (zwartość / niezwartość kuli domkniętej), zbieżność szeregów, ośrodkowość.

Podrozdziały

0. Przypomnienie (kilku pojęć, oznaczeń, faktów dot. alg. liniowej, topologii metrycznej, normy) i zwartość/niezwartość kuli

0.1. Z algebry liniowej

W ramach Analizy Funkcjonalnej rozważa się jedynie przestrzenie liniowe nad ciałem $\mathbb{K} = \mathbb{R}$ lub $= \mathbb{C}$. Niech X – taka przestrzeń liniowa.

Podprzestrzeń, baza

- przestrzeń rozpięta $\operatorname{lin} Y$: jeżeli $Y \subset X$, to

$$\operatorname{lin} Y := \left\{ x : \exists_{\substack{y_1,\dots,y_n \in Y \\ \lambda_1,\dots,\lambda_n \in \mathbb{K}}} \; x = \sum_{j=1}^{n} \lambda_j y_j \right\}$$

tzn. jest to wszystkich kombinacji liniowych wektorów z Y *)

$\boxed{\text{Fakt}}$ $\operatorname{lin} Y$ jest najmniejszą (w sensie $\subset$) podprzestrzenią liniową przestrzeni X spośród tych, które zawierają zbiór Y.

- $\tilde{X} \underset{lin}{\subset} X$ – tak oznaczamy, że $\tilde{X}$ jest podprzestrzenią liniową p. X.

- zbiór Y (nie koniecznie skończony) jest liniowo niezależny wtw dla każdego skończonego ciągu $y_1, \dots y_n$, $n \geq 1$, elementów Y i ciągu $\lambda_1, \dots, \lambda_n$ z $\mathbb{K}$ jeżeli $\sum_{j=1}^{n} \lambda_j y_j = 0$, to $\forall_{j=1,\dots,n} \; \lambda_j = 0$.

---

*) Gdy Y – skończony, $Y = \{y_1, \dots, y_k\}$, to zamiast $\operatorname{lin} Y$ używamy też ozn. $\operatorname{lin}(y_1, \dots, y_k)$. Zauważmy też, że suma oznaczająca komb. liniową jest skończona – inna w przestrzeni liniowej sensu nie ma (by mówić o sumach nieskończonych będziemy potrzebowali jakiegoś pojęcia zbieżności – po to m.in. będą normy...).

Inne oznaczenie na „lin" to span.

$\boxed{\text{PB}-2}$

- Y jest **bazą** *) wtw Y jest liniowo niezal. oraz $\mathrm{lin}\, Y = X$.

Fakt Y jest bazą wtw jest (maksymalnym (w sensie $\subset$) **) układem liniowo niezależnym w X.

Fakt („Ocistnienie bazy")

Każda przestrzeń liniowa X posiada bazę, co więcej każdy układ liniowo niezależny w X zawiera się w pewnej bazie. Ponadto każde dwie bazy X są równoliczne.

Wymiar X, to moc bazy X.

- **Przekształcenie (operator) liniowe (-wy)**. Jeżeli X, Y przestrzenie liniowe nad $\mathbb{K}$, to funkcja (przekszt., oper.) $A: X \longrightarrow Y$ jest **liniowe** wtw.

(i) $\forall_{x,y \in X}\ A(x+y) = Ax + Ay$ ***)

(ii) $\forall_{\lambda \in \mathbb{K},\, x \in X}\ A(\lambda x) = \lambda A(x)$.

Symbol $\mathcal{L}(X,Y)$ oznacza zbiór wszystkich przekształceń liniowych z X w Y. Stanowi on przestrzeń liniową nad $\mathbb{K}$ gdy określimy standardowo „punktowe" działania ($(A+B)(x) := A(x) + Bx$, $(\lambda A)(x) = \lambda A(x)$, $x \in X$, $\lambda \in \mathbb{K}$). $\mathrm{Ker}\, A := A^{-1}(\{0\})$, $\mathrm{Ran}\, A := A(X)$

***) zwyczajowo można ew. pomijać nawias dla funkcji liniowych, szczególnie oznaczanych dużymi literami tzn. np. $Ax := A(x)$.

*) i **) $\longrightarrow$ na str. następnej

◆ **Przestrzeń liniowa ilorazowa X/Y** gdy $Y \underset{lin}{\subset} X$, to zbiór X/Y wszystkich klas abstrakcji $[x]$ relacji równoważności $\equiv$ w X zdefiniowanej tak: $x \equiv y$ wtw $x - y \in Y$.
z działaniami: $[x]+[y] := [x+y]$, $\lambda \cdot [x] := [\lambda x]$, $0 := [0]$
(oczywiście te $+, \cdot, 0$ z lewych stron to „nowe" obiekty dla X/Y, inne niż te w X)

Fakt To rzeczywiście poprawne definicje i zadają w X/Y przestrzeń liniową.

◆ **Ważny (dla nas przykład) „funkcyjnej" przestrzeni liniowej**

niech Ω – dowolny niepusty zbiór. Przez

$$\ell(\Omega)$$

będziemy oznaczać przestrzeń liniową wszystkich funkcji $f : \Omega \longrightarrow \mathbb{K}$ (w razie potrzeby $\ell_{\mathbb{K}}(\Omega)$, gdy trzeba sprecyzować czy dla $\mathbb{C}$ czy dla $\mathbb{R}$) ze zwykłymi „punktowymi" działaniami na funkcjach (z z funkcją zerową jako zerem) – tzn. sam zbiór funkcji dla $\ell(\Omega)$ to $\mathbb{K}^{\Omega}$ wg. standardowej notacji teoriomnogościowej, a działania „najbardziej naturalne z możliwych"...

Uwaga: w szczególności „zwykła" przestrzeń liniowa d-wymiarowa $\mathbb{K}^d$ to $\ell(\{1, \ldots, d\})$

(ewent. z dokładnością do utożsamienia: $(x_1, \ldots x_n) \leftrightarrow x$, gdzie $x : \{1, \ldots, d\} \longrightarrow \mathbb{K}$ dana wzorem $x(j) = x_j$.)

---

dopiski ze str. poprzedniej

*) Inne nazwy: baza liniowa, baza Hamela — należy odróżniać (stanowczo) od baz Schaudera (tzw. topologicznych) lub baz ortonormalnych używanych w kontekście przestrzeni Banacha lub odpow. Hilberta. Bazy (te liniowe) mają dość niewielką przydatność dla p. Banacha, ale „jakąś" mają jednak...

**) Nie mylić z „największymi"...

0.2. Z topologii (głównie metrycznej)

◇ Wnętrze, domknięcie, kule, zbieżność

- $\mathrm{Int}\, Y$, $\overline{Y}$ – oznaczenia wnętrza, odpow. domknięcia podzbioru $Y \subset X$, gdzie X przestrzeń topologiczna (w szczeg. gdy metryczna)

- $K(x_0, r)$ – kula „otwarta" o środku x_0 i promieniu r *) w przestrzeni metrycznej (X, ρ) tzn.

$$K(x_0,r) := \{x \in X : \rho(x, x_0) < r\};$$

kulę „domkniętą" będziemy czasem oznaczać przez $\overline{K}(x_0,r)$ tzn.

$$\overline{K}(x_0,r) := \{x \in X : \rho(x,x_0) \leq r\}^{**)},$$

a sferę ozn. $S(x_0,r)$, tzn. $S(x_0,r) := \{x \in X : \rho(x,x_0) = r\}$.

- zbieżność (bez zaznaczania, że chodzi o zb. w sensie ρ) oznaczamy przez „$\longrightarrow$", tzn. dla ciągu $\{x_n\}_{n \geq n_0}$ w X i $x \in X$

$$x_n \longrightarrow x \quad \text{wtw} \quad \rho(x_n, x) \longrightarrow 0$$

← a to zwykła zbieżność w $\mathbb{R}$...

Czasem dodajemy coś do „$\longrightarrow$", by wyjaśnić, że chodzi o zbieżność w sensie ρ – np. oznaczamy ją „$\xrightarrow{\rho}$", albo „$\xrightarrow{\|\cdot\|}$", gdy chodzi o metrykę indukowaną przez $\|\cdot\|$ (– patrz str. 8), czasem też $\xrightarrow{X}$.

**) Ale uwaga! – oznaczenie to bywa niebezpieczne, bo w niektórych przestrzeniach metrycznych może się zdarzyć

$$\overline{K}(x_0,r) \neq \overline{K(x_0,r)}$$

(→). Szczególnie nie dla metryk zadanych przez normę w X-liniowej...

*) Niektórzy ozn. przez $B(x_0,r)$ – bardziej z ang. ....

Zupełność

- $\{x_n\}_{n\geq n_0}$ jest **ciągiem Cauchy'ego** wtw

$$\forall_{\varepsilon>0}\ \exists_{N\geq n_0}\ \forall_{m,n\geq N}\ \rho(x_m,x_n)<\varepsilon$$

Fakt W przestrzeni metrycznej każdy ciąg zbieżny jest Cauchy'ego, a ciąg Cauchy'ego – ograniczony*).

- **Zupełność:** przestrzeń metryczna (X,ρ) jest **zupełna** wtw dla każdego ciągu Cauchy'ego $\{x_n\}_{n\geq n_0}$ w X istnieje $x\in X$ t. że $x_n \longrightarrow x$.

(„O podciągowej zupełności")

Fakt √ Dla zupełności X wystarcza, że każdy ciąg Cauchy'ego w X posiada podciąg zbieżny w X (tzn. do $x\in X$).

Odległość od zbioru

- **odległość punktu x od zbioru Y** $\subset X$, gdzie (X,ρ) – przestrzeń metryczna, ($x\in X$) oznaczany przez $\mathrm{dist}(x,Y)$ i definiujemy:

$$\mathrm{dist}(x,Y) := \inf_{y\in Y} \rho(x,y).$$

Fakt $\mathrm{dist}(x,Y)=0$ wtw $x\in\overline{Y}$.

Dowód – znane z topologii lub → △ ... ∎

---

*) Ciąg **ograniczony**, tzn. zbiór wyrazów jest ograniczony, a $Y\subset X$ jest **ograniczony** wtw $\exists_{R\in\mathbb{R},\, x_0\in X}\ K(x_0,R)\supset Y$, o ile $X\neq\emptyset$... (równoważnie: $\forall_{x_0\in X}\ \exists_{R\in\mathbb{R}}\ Y\subset K(x_0,R)$ $\boxed{\text{PB}-6}$ dzięki „nierówności △").

0.3 O normach

◇ Półnorma, norma, metryka indukowana

- $p : X \longrightarrow \mathbb{R}$ jest **półnormą** w przestrzeni liniowej *) X wtw

(ii) $\forall_{x \in X} \ \forall_{\lambda \in \mathbb{K}} \quad p(\lambda x) = |\lambda| \cdot p(x)$

(iii) („nier Δ") $\forall_{x,y \in X} \quad p(x+y) \leq p(x) + p(y)$.

Często dla półnormy używa się symbolu („w stylu") $|||\cdot|||$, a nawet niekiedy („nielegalnie") $\|\cdot\|$ jak dla normy.

- **norma**, to taka półnorma p, która jest **niezdegenerowana**, tzn.

(i) $\forall_{x \in X} \quad p(x) = 0 \Longrightarrow x = 0$.

Dla normy najczęściej używa się symbolu w stylu $\|\cdot\|$.

---

*) Tu już widać, czemu $\mathbb{K}$ musi być $\mathbb{C}$ lub $\mathbb{R}$ – patrz warunek (ii) z modułem...

- metryka zadana (indukowana) przez normę

Gdy $\|\cdot\|$ norma w przestrzeni liniowej X, to metryką zadaną przez normę nazywamy $\rho: X \times X \to \mathbb{R}$ daną wzorem:

$$\rho(x,y) := \|x-y\| \quad , \; x,y \in X$$

$\boxed{\text{Fakt}}$ To rzeczywiście metryka w X.

Przestrzeń i podprzestrzeń unormowana

- Przestrzeń unormowana to formalnie para $(X, \|\cdot\|)$, gdzie X – przestrzeń liniowa nad $\mathbb{K} = \mathbb{C}$ lub $= \mathbb{R}$ (mówi się odpowiednio przestrzeń u. zespolona/rzeczywista).

W praktyce mówi się dla uproszczenia często o samym X jako o przestrzeni unormowanej – ściślej wtedy, gdy

(a) wiadomo (nie ma wątpliwości) o jaki wybór normy $\| \ \|$ w danym X chodzi,

(b) chodzi o sytuację „abstrakcyjną" (nie konkretny przykład) X i w X rozważamy jakąś jedną normę $\| \ \|$. Uwaga!

Gdy mówiąc o przestrzeni unormowanej używamy (bez osobnych innych zastrzeżeń) określeń topologicznych np. zbiór otwarty, domknięcie, gęstość i in. lub metrycznych – np. zbieżność, ciąg Cauchy'ego, odległość itp – zawsze chodzi o ich sens względem metryki indukowanej przez normę i topologii wyznaczonej przez tę metrykę.

- Podprzestrzeń przestrzeni unormowanej. Gdy $(X, \|\cdot\|)$ – przestrzeń unormowana oraz $\tilde{X} \subset_{\text{lin}} X$, to po obcięciu $\| \ \|$ z X do $\tilde{X}$ uzyskamy też normę, ale w $\tilde{X}$.

Każdą uzyskaną tak przestrzeń unormowaną $(\tilde{X}, \|\cdot\|_{|\tilde{X}})$ nazywamy podprzestrzenią (ew. z dodatkiem „unormowaną") X.

$\boxed{\text{PB} - 8}$

◇ Izometryczności

• **izometria** *) przestrzeni unormowanych X i Y (z X na Y)**) to każde takie $\Phi \in \mathcal{L}(X,Y)$, że $\mathrm{Ran}\, X = Y$ oraz

$$\forall_{x \in X} \quad \|\Phi(x)\|_Y = \|x\|_X \quad , \text{ gdzie}$$

$\|\cdot\|_X$, $\|\cdot\|_Y$ to normy „obowiązujące" w X, Y odpowiednio.

Przestrzenie X, Y nazywamy **izometrycznymi** ***) gdy istnieje pewna izometria X na Y.

Fakt (O przenoszeniu normy) + **Definicja**

Jeśli X, Y przestrzenie liniowe i $\|\,\|$ – norma w Y oraz $\Phi : X \to Y$ liniowa bijekcja, to funkcja $\|\,\|_\Phi : X \to \mathbb{R}$ zadana wzorem

$$\|x\|_\Phi := \|\Phi(x)\| \quad , \quad x \in X$$

jest normą w X oraz Φ jest izometrią z $(X, \|\,\|_\Phi)$ na $(Y, \|\,\|)$. Normę $\|\,\|_\Phi$ nazwiemy **przeniesieniem przez Φ normy $\|\,\|$**.

Dowód To, że $\|\,\|_\Phi$ norma – łatwe → △, a izometryczność Φ jasna z def. izometrii. ▨

**) nad tym samym $\mathbb{K}$ oczywiście – na ogół milcząco zakładamy, że $\mathbb{K}$ ~~jest~~ to samo dla rozważanych w danym „problemie" przestrzeni.

***) Proszę nie mylić z „izomorficznymi" – o tym będzie nieco dalej.

*) niekiedy mówi się dłużej: „izometria liniowa", my będziemy skracać, choć wówczas powstaje kłopot z nazwą dla wszystkich (niekoniecznie liniowych) przekształceń zachowujących normę...

Uwaga („O zachowywaniu własności i obiektów" przez izometrię)

Jeżeli Φ jest izometrią z X na Y,

to można powiedzieć nieco nieformalnie, że z punktu widzenia wszystkich takich własności przestrzeni, które dają się zdefiniować „w języku" operacji liniowych i normy, przestrzenie te są „identyczne". Tzn. Φ „zachowuje" wszystkie obiekty oraz własności definiowalne w tym języku.

Aby powyższe wyrazić ściśle i precyzyjnie trzeba by w odniesieniu do każdego takiego obiektu / takiej własności formułować odpowiedni fakt (twierdzenie) osobno. To byłoby jednak niezmiernie nudne nawet dla kilku tego typu przypadków... Więc zamiast tych kilku:

→ **Zadanie** Sformułować i dowieść to 100% ściśle dla „obiektu" w stylu" kula / sfera o środku x i promieniu r oraz dla własności topologicznej typu ośrodkowość przestrzeni lub nieco ambitniej - dla takiej własności przestrzeni: każdy punkt każdego odcinka o końcach na $S(0,1)$ jest jednym z tych końców lub leży poza $S(0,1)$. → (!)

◇ Równoważność norm

Niech $\|\cdot\|_1$ i $\|\cdot\|_2$ będą obie normami w przestrz. lin. X.

Def. Normy te są równoważne – oznaczamy to przez $\|\ \|_1 \equiv \|\ \|_2$ – wtw $\exists_{c, C \in \mathbb{R}_+} \forall_{x \in X} \; c\|x\|_2 \leq \|x\|_1 \leq C\|x\|_2$. *)

Oczywiście $\equiv$ jest relacją równoważności (stąd jej nazwa jest „OK").

---

*) $\mathbb{R}_+ := \{t \in \mathbb{R} : t > 0\}$ (więc $0 \notin \mathbb{R}_+$)

PB - 10

Fakt Równoważne normy w X wyznaczają tę samą zbieżność ciągów i tę samą topologię.

Dowód $\triangle$.

Wniosek Zmiana normy w X na równoważną jej nie wpływa na kwestię ciągłości funkcji z X ani w X.

Twierdzenie ("O równoważności norm")

Każde dwie normy w skończenie wymiarowej przestrzeni liniowej są równoważne.

Dowód W przypadku gdy tą przestrzenią jest $\mathbb{K}^d$ (dla pewnego $d \in \mathbb{N}$) wynik ten jest znany z Analizy II. Przypadek ogólny łatwo (szczegóły $\longrightarrow \triangle$) sprowadzić do powyższego z pomocą Faktu O przenoszeniu normy (str. PB-9). ∎

◇ Zwartość / niezwartość kuli "domkniętej"

Warto przypomnieć o tym, że kluczowym elementem dowodu (tego z Analizy II) powyższego twierdzenia dla przypadku $\mathbb{K}^d$ był fakt, że kula $\overline{K}(0,1)$ (i stąd też sfera $S(0,1)$) przy wyborze np. euklidesowej normy jest zwarta. Co więcej zachodzi

Twierdzenie ("O zwartości kuli")

Gdy X - unormowana i $\dim X < +\infty$, to $\overline{K}(0,1)$ i $S(0,1)$ są podzbiorami zwartymi, co więcej, każdy podzbiór ograniczony*) i domknięty jest zwarty**).

---

*) W przypadku podzbiorów przestrzeni unormowanej Y jest ograniczony wtw $\exists_{R \in \mathbb{R}}\ Y \subset \overline{K}(0,R)$ - patrz przypis na str. PB-6.

**) A podzbiór przestrzeni topologicznej jest zwarty wtw jest zwartą przestrzenią topologiczną w sensie topologii podprzestrzeni.

Uwaga $\|\cdot\|: X \to \mathbb{R}$ jest funkcją Lipschitzowską, bo z nierówności trójkąta

$$\forall_{x,y\in X} \quad \big| \|x\| - \|y\| \big| \le \|x-y\|,$$

jest więc w szczególności funkcją ciągłą. $\overline{K}(0,1)$ i $S(0,1)$ są więc domknięte, jako przeciwobrazy zbiorów domkniętych $[0;1]$ i $\{1\}$, odpowiednio. Wystarczy więc wykazać to „co więcej"... ∎

Dowód Tw. **) Niech $F\subset X$, F ograniczony i domknięty. Niech $\{v_1,\dots,v_d\}$ baza w X i niech $\phi:\mathbb{K}^d\to X$ będzie izomorfizmem liniowym zadanym jednoznacznie przez warunki $\phi(e_j)=v_j$ *), $j=1,\dots,d$. Przenosimy normę $\|\ \|$ z X do $\mathbb{K}^d$ przez ϕ. Dzięki izometryczności ϕ (z Faktu „O przenoszeniu normy") ϕ jest homeomorfizmem z $\mathbb{K}^d$ z topologią $\mathcal{T}$ wyznaczoną przez $\|\ \|_\phi$ na X (z topologią wyzn. przez $\|\ \|$). Wystarczy zatem wykazać, że $\phi^{-1}(F)$ jest zwartym podzb. $\mathbb{K}^d$ w sensie $\mathcal{T}$. Jednak (dzięki Tw. „O równoważności norm") norma euklidesowa $\|\ \|_2$ i $\|\ \|_\phi$ są równoważne i zatem $\mathcal{T}$ jest jednocześnie topologią wyznaczoną przez $\|\ \|_2$. Wystarczy zatem wykazać, że $\phi^{-1}(F)$ jest domknięty (w sensie $\mathcal{T}$) i ograniczony (w sensie $\|\ \|_2$). F był domknięty, więc z powyżej wspomnianej homeomorficzności także $\phi^{-1}(F)$ jest domknięty – właśnie wzgl. $\mathcal{T}$. Z izometryczności ϕ jako z $\mathbb{K}^d$ z $\|\ \|_\phi$, ϕ^{-1} jest ograniczony w sensie $\|\ \|_\phi$, ale zatem też w sensie $\|\ \|_2$, dzięki równoważności $\|\ \|_\phi$ i $\|\ \|_2$.

∎

---

*) $e_1,\dots,e_d$ to kolejne wektory bazy standardowej w $\mathbb{K}^d$, tzn. $e_j=(0\dots \underset{j}{1}\dots 0)$.

**) Podaję „na wzór" dość szczegółowo, choć to proste, ale dość typowy schemat.

Przypominam, że zwartość, którą się tu na chwilę zajęliśmy jest pojęciem wygodnym, czy raczej — własnością „pożądaną" często. Np. dlatego, że dla funkcji skalarnych ciągłych określonych na zbiorach (przestrzeniach) zwartych obowiązuje przydatne Twierdzenie Weierstrassa (O osiąganiu kresów). Jednak „w większości" ważnych dla nas w tej teorii przestrzeniach — gdy $\dim X = +\infty$ — tej zwartości mieć nie będziemy! Przekonamy się o tym wkrótce po poniższym lemacie, przydatnym nie tylko tu.

Lemat („Riesza")

Jeśli X — przestrz. unormowana, $Y \underset{lin}{\subset} X$ i $X \neq Y = \overline{Y}$, to

$$\forall_{\varepsilon>0} \ \exists_{x\in S(0,1)} \ 1 \geq \operatorname{dist}(x,Y) > 1-\varepsilon.$$

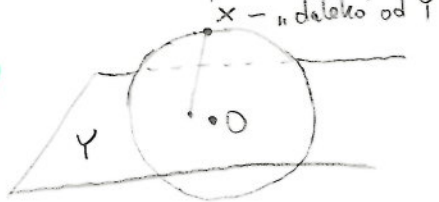

Dowód

Zauważmy najpierw, że dla każdego $x\in S(0,1)$ mamy

$$\operatorname{dist}(x,Y) = \inf_{y\in Y} \|x-y\| \leq \|x-0\| = \|x\| = 1,$$

wystarczy zatem zadbać o drugą nierówność. Dla $\varepsilon \geq 1$ — jasne (bo...). Ustalmy $\varepsilon\in(0;1)$ — skonstruujemy odpowiedni x. Niech więc x_0 — dowolnie wybrany wektor z $X\setminus Y$. Ponieważ $Y=\overline{Y}$ zatem (patrz Fakt „o dist" str. PB-6) mamy $\operatorname{dist}(x_0,Y) =: r_0 > 0$.

Wykażemy, że potrzebny x może zostać wybrany w postaci

$$x_y := \frac{1}{\|x_0-y\|}(x_0-y), \qquad (1)$$

z pewnym $y\in Y$. Zauważmy, że po pierwsze, dla $y\in Y$

wektor $x_0 - y$ jest niezerowy, bo $x_0 \notin Y$, czyli określenie przez $t_y := \|x_0 - y\| > 0$ ma sens w (1), a ponadto automatycznie $x_y \in S(0,1)$. Mamy także

$$\forall_{y' \in Y} \quad \|x_y - y'\| = \frac{1}{t_y}\|x_0 - y - t_y y'\| =$$
$$= \frac{1}{t_y}\|x_0 - (y + t_y y')\| \geqslant \frac{\operatorname{dist}(x_0, Y)}{t_y} = \frac{r_0}{t_y},$$

ponieważ $y + t_y y' \in Y$.

A zatem wykazaliśmy, że

$$\operatorname{dist}(x_y, Y) = \inf_{y' \in Y} \|x_y - y'\| \geqslant \frac{r_0}{t_y} = \frac{r_0}{\|x_0 - y\|}$$

Wystarczy zatem udowodnić, że dla pewnego $y \in Y$ zachodzi

$$\frac{r_0}{\|x_0 - y\|} > 1 - \varepsilon, \text{ czyli równoważnie, że}$$

$$\|x_0 - y\| < \frac{r_0}{1-\varepsilon}.$$

Ale $\frac{r_0}{1-\varepsilon_0} > r_0 = \operatorname{dist}(x_0, Y) = \inf_{y \in Y} \|x_0 - y\|$, zatem z definicji „inf", takie y musi istnieć (bo $\frac{r_0}{1-\varepsilon_0}$, jako większe od kresu dolnego, nie może być ograniczeniem dolnym $\{\|x_0 - y\| : y \in Y\}$).

$\boxed{\text{Q}}$

Gdyby zamiast nierówności w Lemacie Riesza uzyskać $\operatorname{dist}(x, Y) = 1$ (oczywiście wraz z $\|x\| = 1$) to byłoby to coś w rodzaju „prostopadłości" wektora x do przestrzeni Y zgodnie z naszymi geometrycznymi wyobrażeniami z przestrzeni euklidesowych

I choć nie w każdej przestrzeni unormowanej da się „sensownie" wprowadzić jakąś namiastkę pojęcia prostopadłości (znanego dobrze z przestrzeni z iloczynem skalarnym), to mimo tego, ze względu na dowolność $\varepsilon > 0$ w Lemacie Riesza, wygodnie wyobrażać sobie nieformalnie tezę tego lematu, jako możliwość wyboru niezerowego wektora „prawie prostopadłego" do Y.

Lemat Riesza wymaga domkniętości podprzestrzeni Y. Przyda nam się jeszcze zatem:

Uwaga

Skończenie wymiarowe podprzestrzenie liniowe w przestrzeni unormowanej są domknięte.

Dowód

Niech X – unormowana, $Y \underset{lin}{\subset} X$, $\dim Y < +\infty$. Niech $x \in \overline{Y}$, zatem wybierzmy $\{y_n\}_{n\geq 1}$ w Y taki, że $y_n \to x$. W szczególności $\{y_n\}_{n\geq 1}$ jest ciągiem ograniczonym w X, a zatem i w podprzestrzeni Y, tzn. dla pewnego $R \in \mathbb{R}_+$

$\forall_{n\geq 1}\ y_n \in \overline{K}_Y(0,R)$. Ponieważ w Y kula $\overline{K}_Y(0,R)$ jest zwarta na mocy Tw. „O zwartości kuli" zatem istnieje $y \in Y$ oraz podciąg $\{y_n'\}_{n\geq 1}$ ciągu $\{y_n\}_{n\geq 1}$ taki, że w Y $y_n' \to y$. Ale wówczas oczywiście także w X: $y_n' \to y$, a ponadto $y_n' \to x$, skoro mieliśmy $y_n \to x$. Stąd $y = x$, więc $x \in Y$. Stąd $\overline{Y} \subset Y$, czyli Y – domknięta. ☐

Teraz już łatwo uzyskamy poniższy wynik:

Twierdzenie ("O niezwartości kuli")
Gdy X - unormowana i $\dim X = +\infty$, to $\overline{K}(0,1)$ i $S(0,1)$ nie są zbiorami zwartymi.

Dowód
Domknięty podzbiór zbioru zwartego byłby zwarty a $S(0,1)$ jest domkniętym podzbiorem $\overline{K}(0,1)$, zatem wystarczy wykazać niezwartość $S(0,1)$. Skonstruujemy rekurencyjnie pewien ciąg elementów $S(0,1)$. Niech x_1 - dowolnie wybrany w $S(0,1)$ (istnieje, bo $X \neq \{0\}$ ...). Gdy dla $n \geq 1$ zdefiniowane są już $x_1, \dots, x_n \in S(0,1)$, to niech x_{n+1} będzie wektorem dobranym za pomocą Lematu Riesza do $\varepsilon = \frac{1}{2}$ i $Y = \mathrm{lin}\{x_1, \dots, x_n\}$ — domkniętej na mocy niedawnej uwagi. Tak zdefiniowany rekurencyjnie ciąg $\{x_n\}_{n\geq 1}$ ma więc wyrazy w $S(0,1)$ oraz

$$\forall_{n\geq 1} \quad \mathrm{dist}(x_{n+1}, \mathrm{lin}\{x_1, \dots x_n\}) \geq \frac{1}{2}.$$

W szczególności dla każdego $m, k \geq 1$, jeżeli $m \neq k$ to biorąc $n := \max(m,k) - 1 \geq 2 - 1 = 1$ oraz $j := \min(m,k)$ uzyskamy, więc

$$\|x_m - x_k\| = \|x_{n+1} - x_j\| \geq \mathrm{dist}(x_{n+1}, \mathrm{lin}\{x_1, \dots x_n\}) \overset{j \in \{1, \dots n\}}{\geq} \frac{1}{2}. \qquad (2)$$

Ten ciąg $\{x_n\}_{n\geq 1}$ nie może mieć zatem podciągu zbieżnego, bo zbieżny byłby Cauchy'ego, a to niemożliwe w związku z (2).

Z obu twierdzeń („O zwartości…” i „O niezwartości…”)
mamy więc

$\boxed{\text{Wniosek}}$

Kula domknięta $\overline{K}(0,1)$ (równoważnie – sfera $S(0,1)$) jest zwartym podzbiorem przestrzeni unormowanej X wtw $\dim X < +\infty$.

1. Przykłady przestrzeni unormowanych, przestrzenie Banacha

1.1 Przestrzeń Banacha

Zasadnicza część teorii, której poświęcony jest cały nasz wykład AFI dotyczy przestrzeni Banacha – czas więc na definicję.

Definicja

Przestrzeń unormowana $(X, \| \|)$ jest **przestrzenią Banacha** *) wtw X jest zupełna (w sensie metryki indukowanej przez normę).

W tym podrozdziale chcemy poznać sporo przykładów przestrzeni unormowanych i zbadać, które z nich są przestrzeniami Banacha. Nieco dalszych przykładów uzyskamy następnie, stosując np. pewne konstrukcje, które będą opisane w ostatnim podrozdziale.

Warto zwrócić uwagę na to, że główna część przykładów tu przedstawionych będzie w jakiś sposób dotyczyła przestrzeni liniowych $\ell(\Omega)$ (dla pewnych zbiorów Ω) (funkcje skalarne na zbiorze Ω) **). Od razu doprecyzujmy nieco „o jakich sposobach" mowa powyżej:

(sposób „P") ***) Przestrzenie $(X, \| \|)$, takie $X \underset{lin}{\subset} \ell(\Omega)$, a norma $\| \cdot \|$ jest tam (choć częściowo) związana ze sposobem „wyodrębnienia" X z „całego" $\ell(\Omega)$.

---

*) W skrócie, jak zwykle, „przestrzeń X jest ...".

**) Choć pojawią się po jakimś czasie także inne przykłady.

***) „P", bo „Podprzestrzeń"

(sposób „P+I") *)

Przestrzenie $(X, \| \ \|)$ takie, że $X = \tilde{X}/\tilde{X}_0$, gdzie $\tilde{X}_0 \underset{lin}{\subset} \tilde{X} \underset{lin}{\subset} \ell(\Omega)$, a norma $\| \ \|$ jest związana zarówno z wyodrębnieniem $\tilde{X}$ z $\ell(\Omega)$ jak i $\tilde{X}_0$ z $\tilde{X}$. W ramach tego ogólnego sposobu zobaczymy dwa „podsposoby" uzyskiwania przestrzeni unormowanych:

(P+Ip) – w $\tilde{X}$ zadana jest $\boxed{p}$ółnorma zerująca się dokładnie na $\tilde{X}_0$ i $\| \ \|$ w $\tilde{X}/\tilde{X}_0$ uzyskana jest poprzez konstrukcję „norma z półnormy" (patrz nieco dalej w tym podrozdziale) – utożsamiamy pewne klasy wektorów, by mieć „prawdziwą" normę, a nie tylko półnormę...

(P+In) – w $\tilde{X}$ zadana jest „od razu" pewna $\boxed{n}$orma, ale jest ona w jakimś sensie „za dokładna" – rezygnujemy z pewnych szczegółów i utożsamiamy pewne klasy wektorów poprzez konstrukcję „normy ilorazowej" (patrz ostatni podrozdział).

Zacznijmy jednak od prostego spostrzeżenia. („O przestrzeni skończenie wymiarowej")

Fakt Każda przestrzeń unormowana skończenie wymiarowa jest p. Banacha.

Dowód Dzięki Faktowi „O podciągowej zupełności" (str. PB-6) dla danego ciągu Cauchy'ego $\{x_n\}_{n \geq n_0}$ wystarczy by istniał podciąg zbieżny, ale $\{x_n\}_{n \geq n_0}$ jest w szczególności ograniczony, więc ma wyrazy w pewnej kuli $\overline{K}(0,R)$ dla $R \in \mathbb{R}$, więc posiada podciąg zbieżny na mocy

---

*) „P+I" – „$\boxed{p}$odprzestrzeń", a następnie „przestrzeń $\boxed{i}$lorazowa".

Tw. „o zwartości kuli". $\boxed{\text{VIII}}$

$\boxed{\text{Przykład}}$ $\mathbb{K}^d$ z normą euklidesową jest p. Banacha (i podobnie $\mathbb{K}^d$ z innymi „znanymi" normami dla $\mathbb{K}^d$ — o nich dalej...), $d \in \mathbb{N}$.

Wobec powyższego faktu, sprawa „banachowskości" jest dla przestrzeni skończonego wymiaru załatwiona, o ile tylko mamy „rzeczywiście" normę. Główne więc wyzwanie w tym podrozdziale, to rozstrzyganie o zupełności przestrzeni unormowanych X z $\dim X = +\infty$. Jednak w wielu sytuacjach jest nawet samo stwierdzenie, że mamy do czynienia z półnormą nie jest całkiem proste. Zaczniemy więc od dwóch podstawowych (typów) przykładów norm lub półnorm, a sprawę zupełności odłożymy „na deser" •

1.2. $\|\cdot\|_\infty$ w $\ell^\infty(\Omega)$

Ω niech będzie dowolnym niepustym zbiorem i rozważmy podprzestrzeń liniową $\ell^\infty(\Omega)$ przestrzeni $\ell(\Omega)$:

$$\ell^\infty(\Omega) := \{f \in \ell(\Omega) : f \text{ - ograniczona}\} \quad {}^{*)}$$

i dla $f \in \ell^\infty(\Omega)$ określmy:

$$\|f\|_\infty := \sup_{t \in \Omega} |f(t)|.$$

Inne często używane oznaczenia to $\ell_b(\Omega)$, $B(\Omega)$ i $\ell_\infty(\Omega)$, na $\ell^\infty(\Omega)$ oraz $\|\ \|_{sup}$ na $\|\ \|_\infty$ (także $\|\ \|_u$ od ang. „uniform" = jednostajny — patrz str. następna...)

---

*) Prosty fakt, że $\ell^\infty(\Omega)$ jest rzeczywiście podprzestrzenią liniową $\ell(\Omega)$ proszę sprawdzić samodzielnie ($\longrightarrow \triangle$).

Fakt $\|\cdot\|_\infty$ jest normą w $\ell^\infty(\Omega)$.

Dowód – to znane z Analizy I na ogół, na wszelki wypadek przypomnienie dowodu nierówności trójkąta:

- ponieważ „sup jest pewnym ograniczeniem górnym", zatem:

$$\forall_{s\in\Omega}\quad |f(s)+g(s)| \le |f(s)|+|g(s)| \le \sup_{t\in\Omega}|f(t)| + \sup_{t\in\Omega}|g(t)| = \|f\|_\infty+\|g\|_\infty$$

- więc ponieważ „sup jest najmniejszym górnym ograniczeniem", zatem

$$\|f+g\|_\infty = \sup_{s\in\Omega}|f(s)+g(s)| \le \|f\|_\infty + \|g\|_\infty .$$

Pozostałe „punkty" do sprawdzenia $\longrightarrow$ △. $\square$

Warto przypomnieć, że zbieżność w sensie $\|\ \|_\infty$ w $\ell^\infty(\Omega)$ to znana dobrze zbieżność jednostajna ciągu funkcyjnego, tzn. jeżeli $\{f_n\}_{n\ge n_0}$ jest ciągiem o wyrazach w $\ell^\infty(\Omega)$ oraz $f\in\ell^\infty(\Omega)$, to $f_n \xrightarrow[\|\ \|_\infty]{} f$ wtw $f_n \rightrightarrows f$. *) W szczególności z tej zbieżności wynika też „zwykła" zbieżność punktowa.

Biorąc rozmaite zbiory Ω otrzymujemy różne dość popularne przestrzenie unormowane.

---

*) Jednak uwaga: jest sens (i widzieliście to Państwo niejednokrotnie np. na Analizie I) mówić o zbieżności jednostajnej ciągu funkcji, bez zakładania zarówno ograniczoności poszczególnych wyrazów f_n jak i samej f, mimo, że to może nie być zbieżność w $\|\ \|_\infty$ w $\ell^\infty(\Omega)$...

$\boxed{\text{Przykłady}}$ (Przestrzenie unormowane $(\ell^\infty(\Omega), \| \ \|_\infty)$)

- $\ell^\infty(\{1,\dots,d\}) = \mathbb{K}^d$ z normą $\|x\|_\infty := \max_{j=1,\dots,d} |x_j|$. *)
- $\ell^\infty(\mathbb{N})$, $\|x\|_\infty := \sup_{n\in\mathbb{N}} |x_n| \ \left(= \sup_{n\in\mathbb{N}} |x(n)|\right)$ **)

przestrz. $\ell^\infty(\mathbb{N})$ oznaczana bywa też przez m.

- $\ell^\infty(\mathbb{Z})$ – podobnie.

1.3. Półnorma $|\!|\!| \ |\!|\!|_p$ w $\widetilde{L}^p(\Omega,\mu)$

Przypuśćmy, że μ jest miarą („dodatnią") w zbiorze Ω, tzn.
(ściślej: „nieujemną")
$(\Omega, \mathfrak{M}, \mu)$ jest przestrzenią z miarą $\mu : \mathfrak{M} \to [0; +\infty]$, $\mathfrak{M}$ – σ-ciało (pewne) podzbiorów Ω.
I niech $p \in [1; +\infty)$. Rozważmy zbiór funkcji

$$\widetilde{L}^p(\Omega,\mu) := \left\{ f \in \mathcal{l}(\Omega) : f \text{ jest } \mathfrak{M}\text{-mierzalna i } \int_\Omega |f|^p d\mu < +\infty \right\}$$

i dla $f \in \widetilde{L}^p(\Omega,\mu)$ określmy $|\!|\!| \ |\!|\!|_p : \widetilde{L}^p(\Omega,\mu) \to \mathbb{R}$ wzorem

$$|\!|\!| f |\!|\!|_p := \left(\int_\Omega |f|^p d\mu \right)^{1/p}.$$

Czasami symbol $\widetilde{L}^p(\Omega,\mu)$ skrócimy do samego $\widetilde{L}^p$, gdy wiadomo o jakie Ω i μ chodzi, ewentualnie tylko do $\widetilde{L}^p(\Omega)$ …

---

*) Jak już było wspomniane stosujemy dla takich funkcji $x : \{1,\dots,d\} \to \mathbb{K}$ zapis $x(j) = x_j$.

**) I analogicznie dla ciągów nieskończonych – dopuszczamy zapis n-tego wyrazu zarówno jako $x(n)$ jak i x_n.
Ciąg $x = \{x_n\}_{n\in\mathbb{N}}$ (skalarny) to po prostu $x : \mathbb{N} \to \mathbb{K}$. ← „funkcyjny" ← „ciągowy"

Fakt $\widetilde{\mathcal{L}}^p(\Omega,\mu) \underset{lin}{\subset} \ell(\Omega)$ oraz $|||\ |||_p$ jest półnormą.

Dowód Zamkniętość $\widetilde{\mathcal{L}}^p$ względem mnożenia przez $\lambda \in \mathbb{K}$ oraz warunek $|||\lambda f|||_p = |\lambda|\, |||f|||_p$ są proste ($\to \Delta$).
Znacznie trudniejsza jest zamkniętość $\widetilde{\mathcal{L}}^p$ względem dodawania i nierówność trójkąta dla $|||\ |||_p$ — uzyskamy ją jednak bezpośrednio z (pomiżnej) ważnej „analityczno-teoriomiarowej" nierówności ($\to \Delta$)

Fakt („Nierówność Minkowskiego")
Jeżeli $f, g : \Omega \to \mathbb{C}$ są $\mathfrak{M}$-mierzalne, to

$$\left(\int_\Omega |f+g|^p\, d\mu\right)^{1/p} \leq \left(\int_\Omega |f|^p\, d\mu\right)^{1/p} + \left(\int_\Omega |g|^p\, d\mu\right)^{1/p}. \qquad (M)$$

Dla $p=1$ wynika to natychmiast ze zwykłej nierówności trójkąta dla $|\ |$.
Aby wykazać ten fakt (dla $p>1$), posłużymy się innym ważnym wynikiem.

Fakt („Nierówność Höldera")
Jeżeli $p \in (1;+\infty)$ oraz $q = \frac{1}{1-\frac{1}{p}}$ *) oraz $f, g : \Omega \to \mathbb{C}$ są $\mathfrak{M}$-mierzalne, **)
to

$$\int_\Omega |f \cdot g|\, d\mu \leq \left(\int_\Omega |f|^p\, d\mu\right)^{1/p} \cdot \left(\int_\Omega |g|^q\, d\mu\right)^{1/q}. \qquad (H)$$

---

*) Tzn. — równoważnie $\frac{1}{p} + \frac{1}{q} = 1$.
**) ewentualne „$0 \cdot \infty$" po prawej oznacza tu 0.

Dowód tego z kolei faktu oparty będzie na następującym, już nieco bardziej elementarnym lemacie (Analiza I ...)

$\boxed{\text{Lemat}}$

Jeżeli p, q jak wyżej oraz $x, y \geq 0$, to
$$xy \leq \frac{x^p}{p} + \frac{y^q}{q}.$$

$\boxed{\text{Dowód}} \mapsto \triangle$.

$\boxed{\text{Dowód}}$ „Nier. Höldera": zastosujmy dla każdego $t \in \Omega$ powyższy lemat do $x := \frac{|f(t)|}{|||f|||_p}$, $y := \frac{|g(t)|}{|||g|||_q}$, przy dodatkowym założeniu:

(Z) obie całki z prawej strony (H) są skończone i niezerowe (w szczególności x, y są poprawnie zdefiniowane*)).

Uzyskujemy:
$$\forall_{t \in \Omega} \quad \frac{1}{|||f|||_p \, |||g|||_q} \cdot |f(t) \cdot g(t)| \leq \frac{|f(t)|^p}{p \cdot |||f|||_p^p} + \frac{|g(t)|^q}{q \cdot |||g|||_q}$$
i po obustronnym całkowaniu mamy:
$$\frac{1}{|||f|||_p \, |||g|||_q} \cdot \int_\Omega |f \cdot g| \, d\mu \leq \frac{1}{p} \cdot 1 + \frac{1}{q} \cdot 1 = 1,$$ skąd (H).

---

*) Mamy m.in. $q \in (1; +\infty)$.

Jeśli natomiast dodatkowe założenie (Z) nie jest spełnione, łatwo już sprawdzić ($\longrightarrow$ △), że (H) zachodzi, gdyż po obu stronach na raz są 0 lub $+\infty$. ∎

Dowód „Nier. Minkowskiego" przy $p>1$:

Dobieramy q do p jak w nier. Höldera. Mamy:

$$\int_\Omega |f+g|^p d\mu = \int_\Omega |f+g|\cdot|f+g|^{p-1} d\mu \leq \int_\Omega |f|\cdot|f+g|^{p-1} + \int_\Omega |g|\cdot|f+g|^{p-1}.$$

Teraz w obu całkach z prawej strony użyjemy nier. Höldera użytej odpowiednio do pary funkcji $|f|$, $|f+g|^{p-1}$ i $|g|$, $|f+g|^{p-1}$. Uzyskamy więc:

$$\int_\Omega |f+g|^p d\mu \leq \left[\left(\int_\Omega |f|^p d\mu\right)^{1/p} + \left(\int |g|^p d\mu\right)^{\frac{1}{p}}\right]\cdot\left(\int_\Omega |f+g|^{(p-1)\cdot q}\right)^{1/q}. \quad (M')$$

Jednak z $\frac{1}{p}+\frac{1}{q}=1$ mamy $pq=p+q$, skąd $p = pq-q = (p-1)q$. W efekcie drugi czynnik po prawej stronie (M') to $\left(\int_\Omega |f+g|^p\right)^{(1-\frac{1}{p})}$, zatem gdy $\int_\Omega |f+g|^p \neq 0$, to dzieląc przez ten czynnik otrzymamy (M), a w przeciwnym razie (M) jest oczywista. ∎

Skomentujmy jeszcze użyte tu oznaczenie $\widetilde{\mathbb{L}}^p(\Omega,\mu)$. Na ogół*) falka „~" nad $\mathbb{L}^p$ jest pomijana po prostu. Jednak tu, dla większej precyzji / jasności, będziemy ją stosować, by odróżnić przestrzeń liniową funkcji $\widetilde{\mathbb{L}}^p(\Omega,\mu)$ od przestrzeni klas funkcji $\mathbb{L}^p(\Omega,\mu)$, którą wkrótce skonstruujemy. Jeśli zrezygnować z owej „~" powstanie oznaczenie dwuznaczne – nieco mylące, ale bardzo powszechnie akceptowane przez „matematyczną społeczność". W celach „dydaktycznych" my przez czas jakiś (przynajmniej) pozostaniemy przy wyraźnym odróżnianiu $\widetilde{\mathbb{L}}^p$ od $\mathbb{L}^p$. **)

1.4. Norma $\|\ \|_p$ w niektórych $\widetilde{\mathbb{L}}^p(\Omega,\mu)$ i „małe" ℓ^p

Ważniejsze jednak od tych kwestii notacyjnych jest to, że $|||\ |||_p$ w pewnych ważnych przypadkach okazuje się być nie tylko półnormą, ale nawet normą!

Definicja (do użytku „lokalnego"...) Miara μ jest małozerowa wtw $\emptyset$ jest jedynym podzbiorem $\mathfrak{M}$ mierzalnym w Ω miary μ zerowej. $\left(\forall_{\omega\in\mathfrak{M}}\ \mu(\omega)=0 \Rightarrow \omega=\emptyset\right)$.

Fakt („O normie $\|\ \|_p$")

$|||\ |||_p$ jest normą wtw μ jest małozerowa.

Uwaga (notacyjna) w sytuacji j.w. będziemy oznaczać $\|\ \|_p := |||\ |||_p$.

---

*) W wielu podręcznikach, pracach itp.

**) Także symbol $|||\ |||_p$ często zastępowany jest przez $\|\ \|_p$, mimo że może normą nie być.

Dowód To bezpośrednio wynika z twierdzenia mówiącego, że całka z funkcji f mierzalnej nieujemnej jest zerowa wtw $f = 0$ μ-prawie wszędzie – to powinno być znane twierdzenie z teorii miary i całki... $\boxed{\Xi}$

Wskazówką do dowodu przypomnianego (pow. twierdzenia z t. m. i c.) może być m. in. inny fakt – przypomnienie z teorii miary (choć można i całkiem inaczej), który zapewne nie raz przyda nam się jeszcze w przyszłości.

Fakt („O aproksymacji funkcjami prostymi")

(a) Każda funkcja mierzalna nieujemna f jest granicą punktową pewnego ciągu rosnącego*) funkcji prostych**) nieujemnych $\{f_n\}_{n\geq 1}$.

(b) Gdy f z (a) jest ponadto ograniczona (tzn. należy do $\ell^\infty(\Omega)$), to ciąg $\{f_n\}$ z tezy (a) można wybrać tak, by $f_n \xrightarrow[\|\ \|_\infty]{} f$.

(c) Jeżeli f jest mierzalną funkcją z $\ell^\infty(\Omega)$, to f jest granicą w $\ell^\infty(\Omega)$ (czyli w $\|\ \|_\infty$, jak wyżej) pewnego ciągu funkcji prostych.

W związku z Faktem „O normie $\|\ \|_p$" uzyskujemy sporo nowych (ale i często znanych...) przykładów przestrzeni unormowanych, gdy rozważymy różne miary matorzerowe. Najprostsze z nich to tzw. miary liczące, lub (ogólniej) miary liczące z wagą dodatnią.

---

*) Używam „rosnący" (zamiast „niemalejący" – często spotykany) dla ciągu $\{a_n\}_{n\geq n_0}$ wtw $\forall_{n\geq n_0}$ $a_{n+1} \geq a_n$. Dla ostrych „>" nierówności – „ściśle rosnący" i podobnie przy malejącym.

**) Tu proste to funkcje mierzalne, liczbowe (w $\mathbb{C}$) o skończonym zbiorze wartości (ogólnie nie muszą być ≥ 0)

Przypomnijmy:

miara licząca w Ω to miara $\# : 2^{\Omega} \longrightarrow \mathbb{N} \cup \{+\infty\}$ zadana wzorem

$$\#(\omega) = \begin{cases} \text{liczba elementów } \omega, \text{ gdy } \omega - \text{skończony} \\ +\infty, \text{ gdy } \omega - \text{nieskończony} \end{cases} \quad \text{dla } \omega \subset \Omega$$

miara licząca z wagą w

Niech $w : \Omega \longrightarrow [0; +\infty)$. Miara licząca z wagą w to ((zwana też „miarą # z gęstością w")) po prostu miara $w\,d\#$ (tzn. taka miara μ określona na σ-ciele 2^{Ω}, że

$$\mu(\omega) = \int_{\omega} w\,d\# = \sum_{t \in \omega} w(t). \quad {*)}$$

Oczywiście $w\,d\#$ jest maiorowana, gdy $(\forall t \in \Omega)\ w > 0$.
W szczególności, gdy $w \equiv 1$ to uzyskamy po prostu $\#$.

Ogólnie tak uzyskane dla danego $p \in [0, +\infty)$ oraz miary liczącej $\mu = w\,d\#$ w Ω z wagą dodatnią w przestrzenie $\widetilde{L}^p(\Omega, \mu)$ z normą „p-tą dla μ" będziemy oznaczać przez $\ell^p_w(\Omega)$ a normy w nich $\| \ \|_{p,w}$ przy czym dla $w \equiv 1$ uprościmy to do $\ell^p(\Omega)$ i $\| \ \|_p$.

Szczególnie ważne ((/popularne)) przykłady to przestrzenie „ciągów" (skończonych lub nieskończonych albo nawet „dwustronnie nieskończonych")

---

*) W sensie sumowania funkcji ≥ 0 „po dowolnych" (też nieskończonych, nawet nieprzeliczalnych ...) zbiorach indeksów, tzn. $\sum_{t \in A} f(t) := \sup\{ \sum_{t \in A'} f(t) : A' - \text{skończony podzbiór } A \}$ dla $f : A \longrightarrow [0; +\infty)$.
Ten wzór na całkę względem $\#$ powinien być znany z teorii miary...

Przykłady (ℓ^p, ℓ^p_w – „małe l-p")

- $\ell^p_w(\{1,\dots,d\})$, $\ell^p(\{1,\dots,d\})$

to po prostu $\mathbb{K}^d$ z normą $\|\ \|_{p,w}$ lub odpowiednio $\|\ \|_p$ (dla $w\equiv 1$), gdzie

$$\|x\|_{p,w} := \left(\sum_{j=1}^{d} |x_j|^p \cdot w_j\right)^{1/p}, \quad x\in\mathbb{K}^d$$

– w szczególności dla $p=2$, $w_j=1$ otrzymamy $\|\ \|_2$ – euklidesową.

- $\ell^p_w(\mathbb{N})$, $\ell^p(\mathbb{N})$ – czasem skracane do samych ℓ^p_w, ℓ^p

to przestrzenie ciągów skalarnych:

$$\ell^p_w(\mathbb{N}) := \left\{x:\mathbb{N}\to\mathbb{K} : \sum_{n=0}^{+\infty} |x_n|^p w_n < +\infty\right\}$$

z $\|x\|_{p,w} := \left(\sum_{n=0}^{+\infty} |x_n|^p w_n\right)^{1/p}$, $x\in\ell^p_w(\mathbb{N})$.

Oczywiście $\mathbb{N}$ można zastąpić przez dowolne $\mathbb{N}_{n_0} := \{n\in\mathbb{Z} : n\geq n_0\}$.

- $\ell^p_w(\mathbb{Z})$, $\ell^p(\mathbb{Z})$ – analogicznie (tylko $\sum_{n=-\infty}^{+\infty}$ dwustronnie...).

Pojawia się jednak naturalne pytanie, po co zajmowaliśmy się w ogóle tymi przestrzeniami mierzalnymi $(\Omega, \mathfrak{M}, \mu)$, gdzie μ nie była matozerowa. Jak już trochę było zapowiadane – dla nich też uzyskamy pewne przestrzenie unormowane. Jednak będzie trzeba nieco zmienić $\widetilde{L}^p(\Omega,\mu)$ i $|||\ |||_p$ tak, by uzyskać odpowiednio $L^p(\Omega,\mu)$ z normą $\|\ \|_p$. Opiszemy ten proces przy pomocy pewnej ogólnej konstrukcji „normy z półnormy" właściwie.

1.5 Dwie konstrukcje i „banachowskość"

Podprzestrzenie

Zacznijmy od jednej prostej, bardzo „podstawowej" i częściowo już znanej konstrukcji. — podprzestrzeni unormowanej

Przypomnijmy (str. PB-8), że dla $(X, \| \|)$ - unormowanej i $Y \underset{lin}{\subset} X$ $(Y, \| \|_{|Y})$ to podprzestrzeń unormowana przestrzeni $(X, \| \|)$. Naturalne jest pytanie, kiedy przy przejściu od przestrzeni X do podprzestrzeni Y „dziedziczy się" banachowskość. Odpowiedź jest prosta.

Fakt („O podprzestrzeni Banacha")
Podprzestrzeń unormowana $(Y, \| \|_{|Y})$ przestrzeni Banacha $(X, \| \|)$ jest przestrzenią Banacha wtw Y jest domkniętą podprzestrzenią (liniową) X.

Dowód

„$\Leftarrow$" Załóżmy, że $\overline{Y} = Y$. Niech $\{x_n\}_{n\geq 1}$ - ciąg Cauchy'ego w Y. Ponieważ X - zupełna, zatem $x_n \xrightarrow[\| \|]{} x$ dla pewnego $x \in X$, ale $x \in Y$ skoro Y - domknięta. Stąd $x_n \xrightarrow[\| \|_{|Y}]{} x$, czyli $\{x_n\}_{n\geq 1}$ zbieżny w $(Y, \| \|_{|Y})$.

„$\Rightarrow$" jeszcze łatwiej ($\to \triangle$). $\boxed{\text{Ł}}$

Uwaga 1: Ten fakt stanie się użyteczny, gdy poznamy nieco więcej przestrzeni Banacha *).

Uwaga 2: w praktyce dość często pomija się „$|Y$" i normę „obciętą" do Y oznacza się tym samym symbolem co $\| \|$ w X.
My też tak będziemy zazwyczaj robić...

*) Które można będzie „wstawić" jako X.

Przykłady (przestrzeni – podprzestrzeni unormowanych)

- $C_b(\Omega) := \{ f \in \ell^\infty(\Omega) : f \text{ – ciągła} \}$, gdy Ω jest wyposażona w pewną topologię $\mathcal{T}$. Np. $C_b(\mathbb{R})$ ($\mathcal{T}$ – „zwykła" topologia w $\mathbb{R}$). Gdy mamy wyraźnie zaznaczyć o jaką chodzi topologię, można to oznaczenie doprecyzować do $C_b(\Omega, \mathcal{T})$. Gdy $\Omega = K$ – przestrzeń topologiczna zwarta, to ograniczoność jest konsekwencją ciągłości i oznaczamy

$$C(K) := C_b(K).$$

W szczególnym przypadku topologii dyskretnej $\mathcal{T}$ w Ω mamy

$$C_b(\Omega, \mathcal{T}) = \ell^\infty(\Omega).$$

Wymienione wyżej przestrzenie traktujemy jako podprzestrzenie unormowane przestrzeni $(\ell^\infty(\Omega), \| \ \|_\infty)$ (jeśli nie sprecyzujemy innego wyboru normy)

- c, c_0 – tak oznaczamy podprzestrzenie unormowane przestrzeni $\ell^\infty(\mathbb{N})$ t. że

$$c := \{ x \in \ell(\mathbb{N}) : x \text{ – zbieżny} \},$$

$$c_0 := \{ x \in \ell(\mathbb{N}) : x_n \longrightarrow 0 \}.$$

- $\mathcal{M}_b(\Omega, \mathfrak{M})$, gdzie $\mathfrak{M}$ – pewne σ-ciało podzbiorów Ω – tak oznaczamy podprzestrz. unormowaną w $\ell^\infty(\Omega)$ t. że

$$\mathcal{M}_b(\Omega, \mathfrak{M}) := \{ f \in \ell^\infty(\Omega) : f \text{ jest } \mathfrak{M}\text{-mierzalna} \}$$

– gdy wybór $\mathfrak{M}$ jest w jakimś sensie standardowy, to $\mathfrak{M}$ bywa w pow. oznaczeniu pomijane.

• $\ell_{fin}(\Omega)$ – tak oznaczamy na ogół jedynie samą podprzestrzeń liniową w $\ell(\Omega)$ złożoną z funkcji „zerowych poza zbiorem skończonym" tzn.

$$\ell_{fin}(\Omega) := \{ f \in \ell(\Omega) : \exists_{\substack{\Omega' \subset \Omega \\ \Omega' - \text{skończony}}} \forall_{t \in \Omega \setminus \Omega'} f(t) = 0 \}.$$

To podprzestrzeń liniowa wielu „znanych" przestrzeni unormowanych – np. $\ell^\infty(\Omega)$, a ogólniej $\ell^p_w(\Omega)$. Gdy chcemy traktować $\ell_{fin}(\Omega)$ jako odpowiednią podprzestrzeń unormowaną, najlepiej „dopisać" potrzebną normę – np.

$(\ell_{fin}(\Omega), \| \ \|_\infty)$, $(\ell_{fin}(\Omega), \| \ \|_{p,w})$ •

◇ Przestrzeń unormowana z półnormy i przestrzenie L^p – „Duże"

Druga konstrukcja, to zapowiadana jest „norma z półnormy".
Zanim ją opiszemy zdefiniujemy odpowiedniki pojęć: zbieżności, granicy, ciągu Cauchy'ego, zupełności dla przestrzeni liniowej z zadaną półnormą. Dzięki nim zgrabniej sformułujemy wyniki związane z tą konstrukcją.

Podkreślam, gdy $(\tilde{X}, |||\ |||)$ jest przestrzenią liniową z półnormą, która nie jest normą, to $\rho : \tilde{X} \times \tilde{X} \longrightarrow \mathbb{R}$ zadane wzorem $\rho(x,y) := |||x-y|||$ **nie** jest metryką!

Dla tego m.in., by nie sugerować zbyt wiele, nazwy wprowadzanych tu pojęć mają przedrostek „**pół-**". W $(\tilde{X}, |||\ |||)$:

- ciąg $\{x_n\}_{n \geq n_0}$ w $\tilde{X}$ jest **pół-zbieżny**$^{**)}$ do **pół-granicy**$^{*)}$ $x \in \tilde{X}$ wtw $|||x_n - x||| \longrightarrow 0$;
- ciąg j.w. jest **pół-Cauchy'ego** wtw $\forall_{\varepsilon>0} \exists_{N \geq n_0} \forall_{m,n \geq N} |||x_n - x_m||| < \varepsilon$.

Przestrzeń z półnormą $(\tilde{X}, |||\ |||)$ nazywamy **pół-zupełną** wtw każdy ciąg pół-Cauchy'ego w $(\tilde{X}, |||\ |||)$ jest pół-zbieżny do pewnej pół-granicy w $\tilde{X}$.

$*)$ półgranica może nie być jednoznacznie wyznaczona...

$**)$ „samo" ciąg jest pół-zbieżny oznacza, (oczywiście) że istnieje $x \in X$ t.że ciąg ten jest do x pół-zbieżny.

łatwo uzyskać podobne wyniki do tych znanych z przestrzeni unormowanych (ogólniej – metrycznych)

Fakt Każdy ciąg pół-zbieżny jest pół-Cauchy'ego. *)
($\to \triangle$)

Fakt ("O podciągowej pół-zupełności")
Dla pół-zupełności $(\tilde{X}, |||\ |||)$ wystarcza, by każdy ciąg pół-Cauchy'ego posiadał podciąg pół-zbieżny.
(<u>Dowód</u> $\to \triangle$)

Możemy wreszcie przejść do samej konstrukcji.
Dla półnormy $|||\ |||$ w $\tilde{X}$ zdefiniujmy:

$$\tilde{X}_0 := \{x \in \tilde{X} : |||x||| = 0\}.$$

Oczywiście $\tilde{X}_0 \underset{lin}{\subset} \tilde{X}$ ($\to \triangle$). Rozważmy zatem przestrzeń liniową ilorazową $\tilde{X}/\tilde{X}_0$ i próbujmy określić

$$\|\ \| : \tilde{X}/\tilde{X}_0 \longrightarrow \mathbb{R} \quad \text{wzorem}$$

(N-P)

$$\|[x]\| := |||x|||, \quad x \in \tilde{X}.$$

Zauważmy, że to poprawna definicja, bo gdy $[x]=[x']$ w $\tilde{X}/\tilde{X}_0$ tzn. $x = x' + x_0$ dla pewnego $x_0 \in \tilde{X}_0$, to otrzymamy (z definicji półnormy)

*) A gdyby dodać jeszcze definicję "pół-ograniczoności" ($\to \triangle$ - jaką?), to moglibyśmy dodać tu, że c. pół-Cauchy-ego są pół-ograniczone ... ($\to \triangle$).

$$|||x'||| = |||x'||| - |||x_0||| \leq |||x'+x_0||| \leq |||x'||| + |||x_0||| = |||x'|||,$$

czyli $|||x||| = |||x'|||$.

Tak uzyskane $\|\ \|$ w $\tilde{X}/\tilde{X}_0$ nazwiemy normą z półnormy $|||\ |||$, która to nazwa jest zasadna dzięki poniższemu wynikowi.

Fakt („O normie z półnormy")

Funkcja $\|\ \|$ zdefiniowana przez (N-P) (str. PB-34) jest normą w $\tilde{X}/\tilde{X}_0$. Co więcej $(\tilde{X}/\tilde{X}_0, \|\ \|)$ jest przestrzenią Banacha wtw $(\tilde{X}, |||\ |||)$ jest pół-zupełna.

Dowód

To, że $\|\ \|$ jest normą wynika natychmiast*) z (N-P) oraz z definicji działań i zera dla $\tilde{X}/\tilde{X}_0$ (patrz str. PB-4).

Jeśli $y_n = [x_n]$ i $\{y_n\}$ jest ciągiem Cauchy'ego w $(\tilde{X}/\tilde{X}_0, \|\ \|)$, to dzięki temu że $[x_n]-[x_m] = [x_n - x_m]$ oraz dzięki (N-P) ciąg $\{x_n\}$ jest pół-Cauchy'ego w $(\tilde{X}, |||\ |||)$ – jeśli jest ona pół-zupełna to $\{x_n\}$ jest pół-zbieżny do pewnego $x \in \tilde{X}$ tzn.

$\|[x_n]-[x]\| = |||x_n - x||| \to 0$, czyli $\{y_n\}$ zbieżny do $[x]$ w $(\tilde{X}/\tilde{X}_0, \|\ \|)$. To dowodzi „$\Leftarrow$" w drugiej części faktu.

---

*) Ale $\longrightarrow$ ⚠ ... – zachęcam.

Dowód „$\Rightarrow$" jest niemal identyczny ($\longrightarrow \Delta$).

Tym sposobem zdefiniujemy ogólną przestrzeń unormowaną $\left(L^p(\Omega,\mu), \|\ \|_p\right)$ dla miary μ w Ω i $p\in[1;+\infty)$:

- $L^p(\Omega,\mu) := \widetilde{L}^p(\Omega,\mu)/\widetilde{X}_{0,p}$, gdzie

$$\widetilde{X}_{0,p} := \{f\in \widetilde{L}^p(\Omega,\mu) : |||f|||_p = 0\};$$

- $\|\ \|_p$ to norma z półnormy $|||\ |||_p$.
- Podobnie jak z $\widetilde{L}^p$ niekiedy będziemy skracać symbol $L^p(\Omega,\mu)$ do $L^p(\Omega)$ lub nawet L^p.

Uwaga 1

W rozważanym właśnie przypadku, gdy $|||\ |||_p$ była już a priori normą, także zdefiniowaliśmy $\|\ \|_p$ (str. PB-26) ale w $\widetilde{L}(\Omega,\mu)$ – po prostu jako $|||\ |||_p$. Mamy więc wówczas dwuznaczność symbolu $\|\ \|_p$ – na szczęście bardzo „niewielką", w tym bowiem przypadku $\widetilde{X}_{0,p}=\{0\}$ i formalnie różne przestrzenie liniowe $L^p = \widetilde{L}^p/\{0\}$ oraz $\widetilde{L}^p$ można naturalnie utożsamiać przez przekształcenie

$$I:\widetilde{L}^p \longrightarrow L^p$$ dane wzorem $I(f):=[f]$, które oczywiście jest izometrią (liniową) przestrzeni unormowanych $(\widetilde{L}^p,\|\ \|_p)$ i $(L^p,\|\ \|_p)$.

Uwaga 2

Nietrudno dowieść (patrz tw. wspomniane na str. PB-27 u góry), że podprzestrzeń $\tilde{X}_{0,p}$ (przez którą dzielimy $\tilde{L}^p$) jest zadana również takim (prostszym niekiedy) wzorem:

$$\tilde{X}_{0,p} = \left\{ f \in \tilde{L}^p(\Omega,\mu) : \ f = 0 \ \ \mu\text{-prawie wszędzie} \right\}.$$

Dowód $\longrightarrow$.

Uwaga 3

Zgodnie z definicją elementami L^p nie są „już" funkcje, tylko odpowiednie klasy funkcji — „twory" postaci $[f]$, którymi niekiedy wygodnie się posługiwać. Powszechnie matematycy „gubią" owe „[ ]" ze szkodą dla ścisłości ale z pożytkiem dla prostoty zapisu ... My w celach dydaktycznych przez jakiś czas będziemy formalistami i utrzymamy zapis $[f]$, ale by przyzwyczaić się do powszechnego żargonu zapewne po pewnym czasie przejdziemy do zapisu f zamiast $[f]$, podobnie jak przestaniemy pewnie rozróżniać w zapisie $\tilde{L}^p$ i L^p ...

Przykłady (wszędzie tu $p \in [1; +\infty)$)

- $L^p(D)$ dla $D \subset \mathbb{R}^d$, D – mierzalny w sensie Lebesgue'a będzie oznaczać $L^p(D, \ell_D)$, gdzie ℓ_D – standardowa miara Lebesgue'a w $\mathbb{R}^d$ „obcięta" do D.
Zatem w tej przestrzeni, dla $[f] \in L^p(D)$
$$\| [f] \|_p := \left(\int_D |f(x)|^p \, dx \right)^{1/p}.$$

- $\ell^p_w(\Omega)$ dla $w : \Omega \longrightarrow \mathbb{R}$, $w > 0$ zdefiniowana na str. PB-28/29 zgodnie z Uwagą 1 str. PB-36 utożsamiamy (izometrycznie) z $L^p(\Omega, w\,d\#)$.

- $\ell^p(\mathbb{N})$ – to szczególny przypadek powyższego $\ell^p_w(\Omega)$ z $\Omega = \mathbb{N}$ i $w \equiv 1$ – będziemy często go używać na wykładzie / ćwiczeniach. Przypomnijmy, tu
$$\| f \|_p \underset{\uparrow}{=} \| [f] \|_p := \left(\sum_{n=0}^{+\infty} |f(n)|^p \right)^{1/p}$$
tu „mamy prawo" utożsamić f i $[f]$ ...
Najwięcej zetkniemy się tu z przypadkiem $p = 1$ i $p = 2$.

Dotąd, gdy mowa o L^p rozważaliśmy tylko $p \in [1; +\infty)$. Jednak w kolejnym - ostatnim podrozdziale zdefiniujemy też $L^\infty(\Omega, \mu)$ z normą $\| \ \|_{ess \infty}$ *) - będzie to na ogół coś innego niż $\ell^\infty(\Omega)$ z $\| \ \|_\infty$ ...

*) „ess" przed ∞ od ang. „essential" / fr. „essentiel" - istotny.

1.6. Banachowskość – najważniejsze dowody

Dotąd jedynie o skończenie wymiarowych przestrzeniach unormowanych wiemy, że są przestrzeniami Banacha.
Będziemy chcieli rozstrzygnąć, które z pozostałych przykładów przestrzeni unormowanych opisywanych licznie w tym podrozdziale są, a które nie są przestrzeniami Banacha.
Zaczniemy od przestrzeni $\ell^\infty(\Omega)$ (patrz str. PB-20).

Twierdzenie („O ℓ^∞")
$(\ell^\infty(\Omega), \|\ \|_\infty)$ jest przestrzenią Banacha •

Dowód – właściwie powinien to być już fakt znany z Analizy I ew. Topologii (± „zupełność normy jednostajnej"). Na wszelki wypadek jednak przypominam:

1°. Rozważamy ciąg Cauchy'ego $\{f_n\}_{n\geq 1}$ w $\ell^\infty(\Omega)$, stąd dzięki nierówności dla $g \in \ell^\infty(\Omega)$

$$\forall_{t\in\Omega}\ |g(t)| \leq \|g\|_\infty \qquad (1)$$

uzyskujemy, że $\forall_{t\in\Omega}\ \{f_n(t)\}_{n\geq 1}$ jest ciągiem Cauchy'ego w $\mathbb{K}$, z zupełności $\mathbb{R}$ ew. $\mathbb{C}$ jest więc zbieżny – oznaczmy jego granicę $c_t \in \mathbb{K}$. Definiujemy więc $f: \Omega \to \mathbb{K}$ wzorem $f(t) := c_t$.

W efekcie $\{f_n\}_{n\geq 1}$ jest punktowo zbieżny do f tzn.

$$\forall_{t\in\Omega} \quad f_n(t) \longrightarrow f(t). \qquad (2)$$

2° Wykażemy, że $f\in \ell^\infty(\Omega)$ oraz $f_n \xrightarrow[\|\ \|_\infty]{} f$.

To pierwsze jest proste, ponieważ ciąg Cauchy'ego $\{f_n\}_{n\geq 1}$ ograniczony w sensie $\|\ \|_\infty$, tzn. $\forall_{n\geq 1} \|f_n\| \leq M$, gdzie $M\in\mathbb{R}$ – pewna stała. Zatem z (1) oraz (2) otrzymamy zaraz $\sup_{t\in\Omega}|f(t)| \leq M$, czyli $f\in\ell^\infty(\Omega)$

By wykazać, że $f_n \xrightarrow[\|\ \|_\infty]{} f$ ustalmy $\varepsilon>0$ i dobierzmy $N\geq 1$ tak, by zgodnie z war. Cauchy'ego

$$\forall_{m,n\geq N} \quad \|f_n - f_m\|_\infty \leq \varepsilon/2 \qquad (3)$$

Niech $n\geq N$. Mamy z (2) (i z ciągłości $|\cdot|$...)

oraz z (3)

$$\forall_{t\in\Omega} \quad |f_n(t)-f(t)| = \lim_{m\to+\infty} |f_n(t)-f_m(t)| \leq \varepsilon/2$$

i stąd $\|f_n - f\|_\infty \leq \varepsilon/2 < \varepsilon$. *) $\square$

---

*) Zauważmy, że do dowodu tego szacowania z góry na $\|f_n - f\|_\infty$ nie potrzebowaliśmy wykazanego wcześniej faktu, że $f\in\ell^\infty$ – co więcej można było właściwie go nie wykazywać... – wynika on bowiem z tego, że f_n i $(f_n - f)\in\ell^\infty$ np. dla $n=N$.

Pora na drugi poznany typ przestrzeni unormowanej.

Twierdzenie (. O L^p ")

$\left(L^p(\Omega,\mu), \| \|_p\right)$ jest przestrzenią Banacha, dla $p \in [1; +\infty)$.

Dowód

Na mocy Faktu " O normie z półnormy" wystarczy wykazać pół-zupełność $\left(\tilde{L}^p, ||| \, |||_p\right)$.

Niech $\{f_n\}_{n\geq 1}$ – ciąg pół-Cauchy'ego w $\tilde{L}^p$. Wykażemy, że posiada on podciąg pół-zbieżny, co zakończy dowód (patrz Fakt " O podciągowej pół-zupełności" str. PB-34). Potrzebny nam podciąg wybierzemy konstruując rekurencyjnie ściśle rosnący ciąg indeksów $\{k_n\}_{n\geq 1}$:

- jako $k_1 \geq 1$ wybieramy jakikolwiek indeks, który spełnia:

$$\forall_{m,m' \geq k_1} \; |||f_m - f_{m'}|||_p^p < \frac{1}{4^1} \qquad (1)$$

- gdy zdefiniowany już k_n $(n \geq 1)$, to jako k_{n+1} wybieramy jakikolwiek indeks, który spełnia:

$$k_{n+1} > k_n \quad i \quad \forall_{m,m' \geq k_{n+1}} \; |||f_m - f_{m'}|||_p^p < \frac{1}{4^{n+1}} \qquad (2)$$

— w obu przypadkach istnienie odpowiednich indeksów zagwarantowane jest przez warunek pół-Cauchy'ego. (ewent. pół-warunek Cauchy'ego, jeśli ktoś woli ...).

Tak zdefiniowany ciąg indeksów $\{k_n\}$ jest ściśle rosnący dzięki (2), zatem $\{g_n\}_{n\geq 1} := \{f_{k_n}\}_{n\geq 1}$ jest podciągiem $\{f_n\}_{n\geq 1}$ oraz

$$\forall_{n\geq 1} \forall_{s\geq n} |||\, g_n - g_s \,|||_p^p < \frac{1}{4^n} \qquad (3)$$

na mocy (1) i (2).

Niech teraz $\Omega_n := \left\{ t\in\Omega : |g_n(t) - g_{n+1}(t)|^p \geq \frac{1}{2^n} \right\} \in \mathfrak{M}$.

Dzięki (3) („$s=n+1$") dla $n\geq 1$ mamy

$$\frac{1}{4^n} > |||g_n - g_{n+1}|||_p^p = \int_\Omega |g_n - g_{n+1}|^p d\mu \geq \int_{\Omega_n} |g_n - g_{n+1}|^p d\mu \geq$$

$$\geq \int_{\Omega_n} \frac{1}{2^n} d\mu = \frac{\mu(\Omega_n)}{2^n},$$

zatem

$$\forall_{n\geq 1} \quad \mu(\Omega_n) < \frac{1}{2^n}. \qquad (4)$$

Rozważmy teraz zbiór

$$\widetilde{\Omega} := \left\{ t\in\Omega : \exists_{N\geq 1} \forall_{n\geq N} \; t\notin\Omega_n \right\} =$$

$$= \bigcup_{N\geq 1} \bigcap_{n\geq N} (\Omega\setminus\Omega_n). \qquad (5)$$

Jeżeli zatem $t\in\widetilde{\Omega}$, to dla pewnego $N(t)$ zachodzi

$$\forall_{n\geq N(t)} \quad |g_n(t) - g_{n+1}(t)| < \frac{1}{(2^{\frac{1}{p}})^n},$$

więc szereg (liczbowy) $\sum_{n=1}^{+\infty} (g_{n+1}(t) - g_n(t))$ jest zbieżny, bo jest bezwzględnie zbieżny.

Zauważmy, że n-ty wyraz ciągu sum częściowych tego szeregu to

$$S_n(t) := \sum_{k=1}^{n} \left(g_{n+1}(t) - g_n(t) \right) = \sum_{k=2}^{n+1} g_k(t) - \sum_{k=1}^{n} g_k(t) =$$

$$= g_{n+1}(t) - g_1(t),$$ więc skoro $\{S_n(t)\}_{n\geq 1}$ jest zbieżny, to $\{g_n(t)\}_{n\geq 1}$ także (bo dla $n \geq 2$ $g_n(t) = S_{n-1}(t) + g_1(t)$).

Wykazaliśmy zatem, że $\{g_n|_{\tilde{\Omega}}\}_{n\geq 1}$ jest punktowo zbieżny. Oznaczmy jego granicę przez $\tilde{g}$ — mamy $\tilde{g} : \tilde{\Omega} \to \mathbb{C}$ i rozszerzmy $\tilde{g}$ do $g : \Omega \to \mathbb{C}$, biorąc $g(t) = 0$ dla $t \in \Omega \setminus \tilde{\Omega}$ — oczywiście taka funkcja g jest $\mathfrak{M}$-mierzalna. Wykażemy teraz, że

$$\mu(\Omega \setminus \tilde{\Omega}) = 0.$$

Mamy z (5) i z wzorów de Morgana

$$\Omega \setminus \tilde{\Omega} = \bigcap_{N\geq 1} R_N, \text{ gdzie } R_N := \bigcup_{n\geq N} \Omega_n.$$

Zatem $\{R_N\}_{N\geq 1}$ jest rodziną zstępującą („$\searrow$" w sensie $\subset$) oraz

$$\mu(R_N) \leq \sum_{n=N}^{+\infty} \mu(\Omega_n) \underset{z(4)}{\leq} \sum_{n=N}^{+\infty} \frac{1}{2^n} \xrightarrow[N]{} 0$$

więc przecięcie tej rodziny, czyli właśnie $\Omega \setminus \tilde{\Omega}$ ma miarę μ zerową! W efekcie ciąg funkcji $\{g_n\}_{n\geq 1}$ jest zbieżny μ-prawie wszędzie.

My jednak chcielibyśmy, by $g \in \tilde{L}^p$ oraz by $|||g_n - g|||_p \longrightarrow 0$ ... Udowodnimy to stosując lemat Fatou ($\longrightarrow$ Teoria miary i całki...) oraz (3):

$$\int_{\Omega} |g_n - g|^p \, d\mu = \int_{\tilde{\Omega}} |g_n - g|^p \, d\mu = \int_{\tilde{\Omega}} \lim_{m\to\infty} |g_n(t) - g_m(t)|^p \, d\mu(t)$$

$$= \int_{\tilde{\Omega}} \underline{\lim}_{m\to\infty} |g_n(t) - g_m(t)|^p \, d\mu(t) \leqslant \underline{\lim}_{m\to\infty} \int_{\tilde{\Omega}} |g_n - g_m|^p \, d\mu =$$

$$= \underline{\lim}_{m\to\infty} \int_{\Omega} \ldots = \underline{\lim}_{m\to\infty} |||g_n - g_m|||_p^p \leqslant \frac{1}{4^n}$$

dla każdego $n \geqslant 1$. Stąd np. $(g_1 - g) \in \tilde{L}^p$, czyli także $g \in \tilde{L}^p$ (bo $g_1 \in \tilde{L}^p$), a ponadto z tw. o „3 ciągach"

$$|||g_n - g|||_p = \left(\int_{\Omega} |g_n - g|^p \, d\mu\right)^{\frac{1}{p}} \longrightarrow 0 .$$

$\boxed{\text{cbdu}}$

$\boxed{\text{Uwaga}}$

Zatem gdy miara μ jest małozerowa, to $(\tilde{L}^p(\Omega, \mu), \| \ \|_p)$ także jest przestrzenią Banacha, na mocy np. Uwagi 1 str. PB-36 (albo bezpośrednio - z powyższego dowodu: z jego części dot. pół-zupełności $(\tilde{L}^p(\Omega, \mu), ||| \ |||_p)$). W szczególności wszystkie przestrzenie $\ell^p_w(\Omega)$ są Banacha dla $p \in [1; +\infty)$ oraz $w > 0$. (patrz strony PB-28:29).

Jako podsumowanie głównych „praktycznych" wyników tego podrozdziału rozstrzygniemy kwestię banachowskości wszystkich opisanych dotąd przykładów przestrzeni unormowanych. Wszystkie te przykłady można rozstrzygnąć w oparciu o:

- Twierdzenie „O L^p" (str. PB-42)
- Twierdzenie „O ℓ^∞" (str. PB-40)
- Fakt „O podprzestrzeni Banacha" (str. PB-30)
- Fakt „O przestrzeni skończeniewymiarowej" (str. PB-19).

Przykłady

Niżej skrót p. B. to „przestrzeń Banacha".

→ przestrzeń (unormowana) skończenie wymiarowa — jest p. B.

→ $L^\infty(\Omega)$ — jest p. B

→ $\widetilde{L}^p(\Omega,\mu)$ dla μ - małozerowej, w tym każde $\ell^p_w(\Omega)$ - jest p.B dla $p\in[1;\infty)$ i $w>0$.

→ $L^p(\Omega,\mu)$, $p\in[1;\infty)$ — jest p. B.

→ $C_b(\Omega,\tau)$, w tym $C(K)$ dla K - zwartej przestrzeni topol. - jest p. B

→ c - jest p. B.

→ c_0 - jest p. B

→ $\mathcal{M}_b(\Omega,\mathfrak{M})$ - jest p. B

→ $\ell_{fin}(\Omega)$ przy każdym wyborze normy (spośród $\| \ \|_\infty$ lub $\| \ \|_{w,p}$, $p \in [1; +\infty)$) NIE jest p. B, jeżeli Ω jest zbiorem nieskończonym! *) → ⚠.

---

*) W szczególnym przypadku – gdy Ω – przeliczalny (np. $\Omega = \mathbb{N}$) będziemy mogli wkrótce wykazać, że przestrzeń liniowa $\ell_{fin}(\Omega)$ w ogóle nie da się unormować w sposób zupełny!

2. Dalsze konstrukcje przestrzeni Banacha – produkt i przestrzeń ilorazowa

Zasób naszych przykładów przestrzeni unormowanych i Banacha nieco jeszcze rozszerzymy dzięki dwóm tytułowym konstrukcjom.

2.1 Produkt *)

Zajmiemy się tu tylko skończonym produktem, tzn. załóżmy, że $(X_j, \|\ \|_j)$ są przestrzeniami unormowanymi dla $j = 1, \dots, k$, $k \in \mathbb{N}_1 = \{1, 2, 3, \dots\}$ i rozważmy produkt $X := X_1 \times \dots \times X_k$ przestrzeni liniowych $X_1, \dots, X_k$ (ze standardowymi działaniami „po współrzędnych"). Nawet w tak prostym (bo skończonym) przypadku jest wiele dość „naturalnych" sposobów definiowania normy w X. Na użytek naszego wykładu dokonamy więc dość arbitralnego wyboru (choć ten właśnie wybór wydaje się najpopularniejszy, w kontekście ogólnych przestrzeni Banacha przynajmniej) — określimy mianowicie dla $x \in X$, $x = (x_1, \dots, x_k)$

$$\|x\| := \sum_{j=1}^{k} \|x_j\|_j . \qquad (1)$$

Przestrzeń $(X, \|\ \|)$ będziemy tu nazywać **produktem*) przestrzeni unormowanych** $(X_1, \|\ \|_1), \dots, (X_k\ \|\ \|_k)$.

*) Używa się też nazwy **suma prosta**, mimo, że „produkt" raczej należy tłumaczyć na polski jako „mnożenie tzn. iloczyn...

Zasadność tej nazwy potwierdza niejako poniższy wynik

Fakt („O produkcie")

1. $(X, \| \ \|)$, gdzie $\| \ \|$ zadana wzorem (1), jest przestrzenią unormowaną.

2. Zbieżność w X jest zbieżnością „po współrzędnych", tzn. dla każdego ciągu $\{x^{(n)}\}_{n \geq n_0}$ o wyrazach w X oraz każdego $x \in X$

$$x^{(n)} \xrightarrow[\| \ \|]{} x \quad \text{wtw} \quad \forall_{j=1,\dots,k} \ (x^{(n)})_j \xrightarrow[\| \ \|_j]{} x_j .$$

W szczególności topologia w X jest topologią produktową dla $X_1, \dots, X_k$.

3. Jeżeli $X_1, \dots, X_k$ są przestrzeniami Banacha, to także X jest przestrzenią Banacha. ■

Dowód (– skrótowy, bo to proste...)

1. $\longrightarrow \triangle$

2. Ponieważ $\forall_{j=1,\dots,k} \forall_{x \in X} \|x_j\|_j \leq \|x\|$ (dzięki (1)) więc „$\Rightarrow$" jest jasna. Z kolei „$\Leftarrow$" wynika bezpośrednio z (1) i arytmetycznych własności granicy ciągów liczbowych. W efekcie produktowość topologii w X wynika z faktu, że w przestrzeni metrycznej topologia jest wyznaczona przez zbieżność jednoznacznie oraz że zbieżność w produkcie topologicznym jest właśnie zbieżnością po współrzędnych.

3. Łatwo analogicznie jak w 2. wykazać, że $\{x^{(n)}\}_{n \geq n_0}$ jest ciągiem Cauchy'ego w X wtw $\forall_{j=1,\dots,k} \{(x^{(n)})_j\}_{n \geq n_0}$ są

ciągami Cauchy'ego w X_j $\longrightarrow$ $\triangle$.
A to razem z 2. daje natychmiast 3. $\boxed{\text{CNU}}$

$\boxed{\text{Uwaga}}$

Dla $p \in [1; +\infty]$ oraz $x \in X = \underbrace{X_1 \times \ldots \times X_k}_{\text{oznaczamy}}$

$$\|x\|_{[p]} := \begin{cases} \left(\sum_{j=1}^{k} \|x_j\|_j^p\right)^{1/p} & \text{gdy } p \in [1; +\infty) \\ \max_{j=1,\ldots k} \|x_j\|_j & \text{gdy } p = +\infty. \end{cases}$$

W szczególności np. $\| \ \|_{[1]}$ to właśnie $\| \ \|$ dana przez (1). Nietrudno dowieść ($\longrightarrow$ $\triangle$), że w powyższym Fakcie „O produkcie" można zastąpić normę $\| \ \|$ w X którąkolwiek spośród $\| \ \|_p$, $p \in [1; +\infty]$. Co więcej wszystkie te normy (tzn. każde dwie) są równoważne ($\longrightarrow$ $\triangle$). Warto też wspomnieć o tym, że gdy w przyszłości zajmiemy się przestrzeniami z iloczynem skalarnym i przestrzeniami Hilberta, to właśnie wybór $\| \ \|_{[2]}$ a nie wybrany wcześniej $\| \ \|_{[1]}$ będzie „najbardziej stosowny"...

Przy okazji mówienia o produkcie warto wspomnieć o „łącznej ciągłości działań" w przestrzeni unormowanej, którą można wyrazić następująco.

Fakt („O łącznej ciągłości działań")

Jeśli $(X, \|\ \|)$ – przestrzeń unormowana, to funkcje

$$+ : X \times X \longrightarrow X \qquad \text{oraz} \qquad \cdot : \mathbb{K} \times X \longrightarrow X$$

(tzn. odpowiednio suma wektorów i iloczyn liczby przez wektor) są ciągłe.*)

Dowód Teza wynika łatwo ($\longrightarrow \triangle$) z 2. w Fakcie „O produkcie" oraz oszacowań:

$$\|x_1 + x_2 - (y_1 + y_2)\| \leq \|x_1 - y_1\| + \|x_2 - y_2\| = \|x - y\|_{X \times X}$$

gdzie $x = (x_1, x_2)$, $y = (y_1, y_2) \in X \times X$; oraz

$$\|\lambda x - \mu y\| = \|\lambda x - \lambda y + \lambda y - \mu y\| \leq |\lambda| \|x - y\| + |\lambda - \mu| \|y\|$$

dla $\lambda, \mu \in \mathbb{K}$, $x, y \in X$. ■

---

*) Oczywiście $\mathbb{K}$ traktujemy tu jako przestrzeń unormowaną z normą równą modułowi $|\ |$.

2.2 Przestrzeń ilorazowa i $L^\infty(\Omega,\mu)$

Przestrzeń liniowa ilorazowa X/Y dla przestrzeni liniowej X oraz $Y \subseteq_{lin} X$ została przypomniana na str. PB-4.

Teraz „spróbujemy" ją unormować, zakładając, że $(X, \|\ \|)$ – unormowana. Ponieważ nie zawsze się to uda „w pełni", ale zawsze uda się „choć w połowie", określmy dla $[x] \in X/Y$

$$|||[x]||| := \mathrm{dist}(x, Y). \qquad (2)$$

Zauważmy, że (2) określa poprawnie funkcję

$$|||\ ||| : X/Y \longrightarrow \mathbb{R},$$

bo gdy $x \equiv x'$ (tzn. $x - x' \in Y$) to $x' = x + y_0$, gdzie $y_0 \in Y$

$\mathrm{dist}(x', Y) = \inf_{y\in Y} \|x - (y - y_0)\| = \inf_{y \in Y} \|x - y\|$ (bo $\{y - y_0 : y \in Y\} = Y$), tzn. prawa strona (2) nie zależy od wyboru reprezentanta klasy $[x]$.

$\boxed{\text{Twierdzenie}}$ („O przestrzeni ilorazowej")

1. $|||\ |||$ jest półnormą w X/Y.
2. $|||\ |||$ jest normą w X/Y wtw $Y = \overline{Y}$.

Jeśli ponadto Y – domknięta oraz $\|\ \|_i := |||\ |||$, to:

3. $\Pi(K_X(x_0, r)) = K_{X/Y}([x_0], r)$ dla każdego $x_0 \in X$ oraz $r \geq 0$. W szczególności $\Pi : X \longrightarrow X/Y$ *) jest przekształceniem liniowym ciągłym, otwartym, gdzie Π zadane jest wzorem $\Pi(x) := [x]$, $x \in X$.

*) X/Y tzn. $(X/Y, \|\ \|_i)$.

4. Jeżeli X jest przestrzenią Banacha, to także $(X/Y, \| \|_i)$ jest przestrzenią Banacha.

$\boxed{\text{Dowód}}$

1. Niech $x_1, x_2 \in X$ i niech $\varepsilon > 0$. Dobierzmy $y_1, y_2 \in Y$ tak, że $\|x_j - y_j\| < \underbrace{\operatorname{dist}(x_j, Y)}_{= |||[x_j]|||} + \varepsilon/2$ dla $j = 1, 2$.

Mamy zatem:

$$|||[x_1+x_2]||| = \operatorname{dist}(x_1+x_2, Y) \leq \|(x_1+x_2)-(y_1+y_2)\| \leq \|x_1-y_1\| + \|x_2-y_2\|$$
$$< |||[x_1]||| + |||[x_2]||| + \varepsilon,$$

co dzięki dowolności $\varepsilon > 0$ daje nierówność trójkąta dla $||| \; |||$. Drugi warunek („jednorodność z modułem") dowodzi się dla $||| \; |||$ jeszcze łatwiej $\longrightarrow \triangle$.

2. Mamy $|||[x]||| = 0 \iff \operatorname{dist}(x, Y) = 0 \iff x \in \overline{Y}$, ale $[x] = 0 \iff x \in Y$. Stąd $\underbrace{}_{(i\ z\ 1.)}$ $||| \; |||$ jest normą wtw $Y = \overline{Y}$.

Dla dowodu części „ponadto" zakładamy, że $Y = \overline{Y}$, zatem dzięki 2. $\| \|_i$ jest normą w X/Y.

3. Zauważmy najpierw, że $\pi(K_X(0,r)) \subset K_{X/Y}(0,r)$, gdyż

$$\forall_{x \in X} \quad \|\pi(x)\|_i = |||[x]||| = \operatorname{dist}(x, Y) \leq \|x - 0\| = \|x\|. \qquad (3)$$

Wykażemy, że jest „=" w powyższym „$\subset$".

Niech $[x]\in X/Y$, $\|[x]\|_i < r$. Zatem

$$\inf\{\|x-y\| : y\in Y\} = \mathrm{dist}(x,Y) = \|[x]\|_i < r,$$

tzn. (r nie jest ograniczeniem dolnym $\{\|x-y\| : y\in Y\}$) dla pewnego $y\in Y$ $\|x-y\|<r$, tzn. $x-y\in K_X(0,r)$. Ale

$$\pi(x-y) = [x-y] = [x], \text{ skoro } y\in Y, \text{ więc } [x]\in \pi(K_X(0,r)).$$

W efekcie $\pi(K_X(0,r)) = K_{X/Y}(0,r)$, co jest wzorem z 3. dla przypadku $x_0=0$. Wzór dla dowolnego x_0 otrzymamy stąd natychmiast dzięki liniowości π (— natychmiastowy wniosek z definicji działań w X/Y ...) ( ) oraz ze wzoru *)

$$x_0 + K(0,r) = K(x_0,r).$$

By zakończyć dowód 3 pozostaje wykazać ciągłość i otwartość π. Jednak znów dzięki liniowości π ciągłość dostaniemy z (3), gdyż jeśli $x_n \xrightarrow[X]{} x$, to

$$\|\pi(x_n)-\pi(x)\|_i = \|\pi(x_n-x)\|_i \leq \|x_n - x\|,$$

więc $\pi(x_n) \xrightarrow[X/Y]{} \pi(x)$. Otwartość wynika zaś z tego, że obraz sumy (teoriomnogościowej) to suma obrazów, a obraz każdej kuli otwartej jest na mocy wykazanego już wzoru także kulą otwartą.

---

*) + po lewej stronie to dodawanie wektora i zbioru zadane standardowo, tzn. $v+C := \{v+w : w\in C\}$. Przypominam też przy okazji dodawanie dwóch zbiorów: $C+D := \{x+y : x\in C, y\in D\}$. Czyli każdy z trzech użytych tu symboli „+" jest de facto innym działaniem...

4. Niech $\{[x_n]\}_{n\geq 1}$ będzie ciągiem Cauchy'ego w X/Y. Przy pomocy łatwej rekursji konstruujemy najpierw ściśle rosnący ciąg indeksów $\{k_n\}_{n\geq 1}$ taki, że

$$\forall_{n\geq 1}\forall_{m\geq k_n} \|[x_{k_n}]-[x_m]\|_i < \frac{1}{2^n}$$

$\longrightarrow$ ⚠ *)

Wówczas mamy w szczególności

$$\forall_{n\geq 1} \|[x_{k_n}]-[x_{k_{(n+1)}}]\|_i < \frac{1}{2^n}. \quad (4)$$

Teraz skonstruujemy, także rekurencyjnie, pewien ciąg $\{\tilde{x}_n\}_{n\geq 1}$ w X, który będzie spełniał:

$$\forall_{n\geq 1} \quad (a)\ [\tilde{x}_n]=[x_{k_n}] \ ; \ (b)\ \|\tilde{x}_n-\tilde{x}_{n+1}\| < \frac{1}{2^n}. \quad (5)$$

Konstrukcja ta jest następująca:

1° $\tilde{x}_1 := x_{k_1}$

2° jeżeli mamy już wybrany $\tilde{x}_n$ dla pewnego $n\geq 1$, przy czym zachodzi (a), to na mocy (4)

$$\frac{1}{2^n} > \|[x_{k_n}]-[x_{k_{(n+1)}}]\|_i = \|[\tilde{x}_n]-[x_{k_{(n+1)}}]\|_i = \|[\tilde{x}_n - x_{k_{(n+1)}}]\|_i\,,$$

tzn. $[\tilde{x}_n - x_{k_{(n+1)}}] \in K_{X/Y}(0, \frac{1}{2^n})$. A zatem na mocy wykazanego

---

*) Można to zrobić w sposób analogiczny do konstrukcji z dowodu Tw. „O L^p" (ze strony PB-42).

już punktu 3. twierdzenia wybierzmy $z_n \in K_X(0, \frac{1}{2^n})$ taki, że $[z_n]=[\tilde{x}_n - x_{k(n+1)}]$ i zdefiniujmy

$$\tilde{x}_{n+1} := \tilde{x}_n - z_n.$$

Mamy zatem

$$z_n = \tilde{x}_n - \tilde{x}_{n+1},$$

czyli $\|\tilde{x}_n - \tilde{x}_{n+1}\| = \|z_n\| < \frac{1}{2^n}$ – tzn. spełnione jest więc (b) dla rozważanego n. Ponadto, skoro $[z_n]=[\tilde{x}_n - x_{k(n+1)}]$, to

$$[\tilde{x}_{n+1}] = [\tilde{x}_n - z_n] = [\tilde{x}_n] - [z_n] = [\tilde{x}_n] - [\tilde{x}_n] + [x_{k(n+1)}] = [x_{k(n+1)}].$$

A to oznacza, że skonstruowane $\tilde{x}_{n+1}$ spełnia (b) z (5) dla $n+1$. W efekcie, indukcyjnie, uzyskamy, że (5) jest spełnione rzeczywiście, dla tak skonstruowanego ciągu $\{\tilde{x}_n\}_{n\geq 1}$.

Tym sposobem „przenieśliśmy problem" z X/Y do „samego" X. Łatwo wykazać bowiem ($\longrightarrow$ $\triangle$ *)), że dzięki (5) $\{\tilde{x}_n\}_{n\geq 1}$ jest ciągiem Cauchy'ego w X. A zatem $\tilde{x}_n \xrightarrow[X]{} x$ dla pewnego $x \in X$, dzięki zupełności X. Jednak z ciągłości π (znów z 3.) mamy więc

$$[x_{k_n}] = [\tilde{x}_n] = \pi(\tilde{x}_n) \xrightarrow[X/Y]{} \pi(x) = [x],$$

czyli $\{[x_{k_n}]\}_{n\geq 1}$ jest zbieżnym podciągiem $\{[x_n]\}_{n\geq 1}$, co na mocy

---

*) Wskazówka: $\tilde{x}_n - \tilde{x}_m = (x_n - x_{n+1}) + \ldots + (x_{m-1} - x_m) = \sum_{j=n}^{m-1} (x_j - x_{j+1})$

dla $m > n$.

Fakt „O podciągowej zupełności" daje zupełność X/Y. $\boxed{\checkmark}$

Definicja Opisana w tym twierdzeniu przestrzeń $(X/Y, \|\ \|_i)$ to przestrzeń ilorazowa (unormowana) dla przestrzeni unormowanej X i podprzestrzeni Y.

Uwagi

1. Powyższa definicja obowiązuje jedynie, gdy $Y = \overline{Y}$ — bez tego nie mamy normy!

2. Choć konstrukcja przestrzeni ilorazowej unormowanej przypomina nieco konstrukcję „normy z półnormy", jest to jednak wyraźnie inna konstrukcja!

3. Norma $\|\ \|_i$ w X/Y jest jednoznacznie wyznaczona przez X i Y, czego nie zaznaczamy w notacji — w razie potrzeby można oczywiście uwzględnić np. zależność od wyboru Y. Jednak niekiedy*) będziemy pomijać nawet owo „i" i użyjemy tego samego symbolu $\|\ \|$, co w $\|\ \|$. Jest spora szansa, że to nie doprowadzi do nieporozumień, gdy (konsekwentnie) jedna z norm będzie „przykładana" do elementów postaci $x \in X$, a druga do tych postaci $[x] \in X/Y$.

*) W głównym przykładzie $L^\infty(\Omega, \mu)$, który za chwilę, będziemy na razie nieco ostrożniejsi przez jakiś czas...

4. Warto zauważyć kilka alternatywnych formuł definiujących $\| \ \|_i$ ($\longrightarrow \triangle$):

$$\|[x]\|_i = \mathrm{dist}(x, Y) = \inf_{x'\in[x]} \|x'\| = \inf_{y\in Y}\|x+y\| = \inf_{y\in Y}\|x-y\|.$$

Opisana w twierdzeniu konstrukcja przestrzeni ilorazowej okazuje się być nie tylko narzędziem do „tworzenia" nowych przestrzeni Banacha, ale także wygodnym środkiem technicznym w rozmaitych dowodach (o czym pewnie przekonamy się tu nie raz). W tym rozdziale jednak najważniejsze jest dla nas to pierwsze, a szczególnie nasze zasadnicze zastosowanie do konstrukcji zapowiadanej już przestrzeni typu „L^∞" powstałej „na bazie" „ℓ^∞".

$\boxed{\text{Przykład}}$ (przestrzeń „L^∞" i norma „$\| \ \|_{ess\infty}$")

Rozważmy (znów) przestrzeń mierzalną $(\Omega, \mathfrak{M}, \mu)$. W przestrzeni $\mathcal{M}_b := \mathcal{M}_b(\Omega, \mathfrak{M})$ (która (sama) „nie potrzebuje" miary μ, a jedynie jej σ-ciała $\mathfrak{M}$) rozważmy jej podprzestrzeń, zdefiniowaną już w sposób wyraźnie zależny od μ:

$$Z_\mu := \{f \in \mathcal{M}_b : \ f = 0 \ \ \mu\text{-p.w.}\}.$$

Nietrudno wykazać $\longrightarrow \triangle$ (to dobre przypomnienie prostych ale ważnych faktów i metod stosowanych w teorii miary...)

że Z_μ jest domkniętą podprzestrzenią liniową $\mathcal{M}_b$.
Zatem $\mathcal{M}_b / Z_\mu$ jest przestrzenią Banacha z odpowiednią normą $\| \ \|_i$. Stosujemy dla tej przestrzeni oznaczenie $L^\infty(\Omega, \mu)$, a normę często oznacza się „żargonowo" $\| \ \|_\infty$, co jednak byłoby niebezpieczne w połączeniu ze stosowanym jednocześnie zwyczajem (naszym jeszcze nie...) pomijania „[ ]" przy „[f]". Dla tego tu będziemy używać oznaczenia

$$\| \ \|_{\infty\, ess} \quad (\text{ewent } \| \ \|_{ess\, \infty})$$

(od essential = istotny). Podobnie jak dla $\| \ \|_p$ w $L^p(\Omega, \mu)$ i $p \in [1, +\infty)$ w oznaczeniu normy brak μ...
Warto podkreślić, że pod wieloma względami to właśnie ta przestrzeń $L^\infty(\Omega, \mu)$ jest właściwym „granicznym uzupełnieniem" całej rodziny przestrzeni $L^p(\Omega, \mu)$ z $p < +\infty$ niż np. przestrzeń $\ell^\infty(\Omega)$ – i stąd chociażby jej oznaczenie z dużym „L". Niekiedy będziemy więc rozważać „rodzinę L^p rozszerzoną" tzn. $L^p(\Omega, \mu)$ dla $p \in [1; +\infty]$ zamiast tylko $p \in [1; +\infty)$, podobnie jak mieliśmy już np. w przypadku $\ell^p(\Omega)$.

W związku z symbolem $\| \quad \|_{\infty\, ess}$ warto też wspomnieć o innym symbolu zawierającym „ess". Dla $g : \Omega \longrightarrow \mathbb{R}$ oznaczamy

$$\operatorname{supess} g := \inf \left\{ \sup_{t \in \Omega \setminus Z} g(t) : Z \in \mathfrak{M},\ \mu(Z) = 0 \right\}.$$

$\boxed{\text{Fakt}}$

Jeżeli $f \in \mathcal{M}_b(\Omega, \mathfrak{M})$, to

$$\|[f]\|_{\infty\, ess} = \operatorname{supess} |f|$$

(przy czym dla celu obu stron tej równości rozważamy oczywiście tę samą miarę μ na σ-ciele $\mathfrak{M}$).

$\boxed{\text{Dowód}}$ $\longrightarrow \Delta$.

3. Liniowa gęstość, ośrodkowość, szeregi i bazy Schaudera

W tym ostatnim podrozdziale omówimy kilka, wspomnianych w tytule, ogólnych pojęć przydatnych w teorii przestrzeni Banacha.

3.1 Liniowa gęstość i ośrodkowość

Przypominamy, że gęstość podzbioru C przestrzeni topologicznej X oznacza po prostu że $\overline{C} = X$. Dla przestrzeni unormowanej X zdefiniujemy słabszy warunek – liniową gęstość.

$\boxed{\text{Definicja}}$ Niech $C \subset X$.
C jest liniowo-gęsty wtw $\operatorname{lin} C$ jest gęsty
(tzn. $\overline{\operatorname{lin} C} = X$ *)).

Oczywiście z gęstości wynika liniowa gęstość (bo $\operatorname{lin} C \supset C$) jednak odwrotnie już nie. Można jednak uzyskać łatwo wynik niejako „pośredni". Oznaczmy

$\operatorname{lin}_{\mathbb{Q}} C$:= zbiór wszystkich kombinacji liniowych wektorów z C o współczynnikach wymiernych (w przypadku $\mathbb{K} = \mathbb{R}$), bądź odpowiednio z $\mathbb{Q} + i\mathbb{Q}$ (w przypadku $\mathbb{K} = \mathbb{C}$).

---

*) Jednak to nie to samo często, co $\operatorname{lin}(\overline{C}) = X$ ... – warto znaleźć przykład ... $\longrightarrow$

Mamy więc
$$C \subset \mathrm{lin}_{\mathbb{Q}} C \subset \mathrm{lin}\, C \qquad (1)$$
i zachodzi

$\boxed{\text{Fakt}}$

C jest liniowo gęsty wtw $\mathrm{lin}_{\mathbb{Q}} C$ jest gęsty.

$\boxed{\text{Dowód}}$ „$\Leftarrow$" – jasne z (1).

„$\Rightarrow$". Przypuśćmy, że C liniowo gęsty i niech $\left(x \in X \text{ oraz}\right)$ $\varepsilon > 0$.
Wystarczy znaleźć $x' \in \mathrm{lin}_{\mathbb{Q}} C$ takie, że $\|x' - x\| < \varepsilon$. Wybierzmy więc najpierw $\tilde{x} \in \mathrm{lin}\, C$ taki, że $\|\tilde{x} - x\| < \varepsilon/2$, ma on postać
$$\tilde{x} = \sum_{k=1}^{m} \tilde{\lambda}_k c_k$$
dla pewnych $m \geq 1$, $\tilde{\lambda}_1, \dots \tilde{\lambda}_m \in \mathbb{K}$, $c_1, \dots c_m \in C$.
Wystarczy teraz znaleźć $\lambda'_1, \dots \lambda'_m \in \mathbb{Q}$ /odpowiednio $\mathbb{Q} + i\mathbb{Q}$ takie, że x' dany wzorem
$$x' := \sum_{k=1}^{m} \lambda'_k c_k$$
spełnia warunek
$$\|x' - \tilde{x}\| < \varepsilon/2 .$$
Ale takie $\lambda'_1, \dots \lambda'_m$ istnieją, wystarczy bowiem ...

C.D. $\longrightarrow \Delta$.

$\boxed{\text{Ć}}$

Przypomnijmy, że przestrzeń topologiczna jest ośrodkowa wtw posiada podzbiór conajwyżej przeliczalny, gęsty.
Wiele przestrzeni Banacha, które będziemy rozważać będzie ośrodkowych, choć nie wszystkie. W niektórych problemach ośrodkowość odgrywa istotną rolę. Dlatego wygodny byłby następujący wynik, który pozwala się w tym przypadku zajmować podzbiorami „tylko" liniowo-gęstymi, zamiast „aż" gęstymi...

Fakt („Ośrodkowość z liniowej gęstości")
Przestrzeń unormowana jest ośrodkowa wtw posiada conajwyżej przeliczalny podzbiór liniowo gęsty.

Dowód
$\Rightarrow$ – oczywiste, bo podzbiór gęsty jest „tym bardziej" liniowo gęsty
$\Leftarrow$ Niech C będzie conajwyżej przeliczalnym podzbiorem X – unormowanej, liniowo gęstym w X. Niech $\tilde{C} := \text{lin}_{\mathbb{Q}} C$.
Na mocy poprzedniego faktu $\tilde{C}$ jest gęsty. Ponadto nietrudno sprawdzić (niewielkie przypomnienie Wstępu do Matematyki / Teorii Mnogości...) $\longrightarrow$ $\triangle$ *), że $\tilde{C}$ jest też zbiorem conajwyżej przeliczalnym (choć np. lin C już raczej nie...).
$\tilde{C}$ jest więc ośrodkiem. $\boxed{\text{cu}}$

---

*) Wskazówka: proszę się najpierw zająć mocą zbioru złożonego z wszystkich kombinacji m-elementowych o odpowiednich współczynnikach, przy ustalonym $m \in \mathbb{N}_1$.

Przykłady

1. $\ell^p(\mathbb{N})$ jest ośrodkowa dla $p \in [1;+\infty)$.

By to wykazać rozważmy dla każdego $n \in \mathbb{N}$ funkcję/ciąg $e_n \in \ell(\mathbb{N})$ zadaną wzorem

$$e_n(k) := \begin{cases} 1 & k = n \\ 0 & k \neq n \end{cases}, \qquad k \in \mathbb{N}.$$

Oczywiście $\forall_{n \in \mathbb{N}}\ e_n \in \ell^p(\mathbb{N})$, ponadto łatwo zauważyć ($\rightarrow \triangle$), że

$$\operatorname{lin}\{e_n : n \in \mathbb{N}\} = \ell_{fin}(\mathbb{N}).$$

Zatem liniowa gęstość zbioru $C := \{e_n : n \in \mathbb{N}\}$ to gęstość $\ell_{fin}(\mathbb{N})$ w $\ell^p(\mathbb{N})$, którą nietrudno sprawdzić — zostawiam to jako (pouczające) ćwiczenie $\rightarrow \triangle$. W efekcie C jest przeliczalnym podzbiorem liniowo gęstym, stąd ośrodkowość dzięki poprzedniemu faktowi.

2. $\ell^p_w(\mathbb{I})$ jest ośrodkowa dla każdego $\emptyset \neq \mathbb{I}$ - przeliczalnego (co najwyżej), $p \in [1;+\infty)$ oraz $w > 0$. Dowód analogiczny do tego z przykł. 1 $\rightarrow \triangle$.

3. $\ell^\infty(\Omega)$ **nie** jest ośrodkowa, jeśli Ω jest zbiorem nieskończonym (a gdy Ω - skończony, to jest, bo ...). Dowód: $\rightarrow \triangle$!*)

---

*) Jednak bynajmniej NIE jest dowodem fakt, że $\ell_{fin}(\mathbb{N})$ nie jest gęsty w $\ell^\infty(\mathbb{N})$ (nawet dla $\Omega = \mathbb{N}$)

4. $C([a;b])$ jest ośrodkowa, $(a,b\in\mathbb{R},\ a\leq b)$. W tym wypadku jako przeliczalny podzbiór liniowo gęsty możemy wziąć zbiór wszystkich jednomianów $J := \{X^n : n\in\mathbb{N}_0\}$, gdzie $X^n : [a;b] \longrightarrow \mathbb{R}$, $X^n(t) = t^n$. *)
Mamy bowiem $\operatorname{lin} J$ – to zbiór wszystkich wielomianów $W([a;b])$ na $[a;b]$, a gęstość $W([a;b])$ (w normie $\|\ \|_\infty$) wynika z tw. Stone'a Weierstrassa.

Przytoczone tu przykłady można na różne strony uogólniać. W oparciu o Fakt „Ośrodkowość z lin. gęstości" daje się przy pewnym wsparciu topologii oraz teorii miary dowieść, że dla „dużej klasy" przestrzeni z miarą $(\Omega, \mathfrak{M}, \mu)$ przestrzeń $L^p(\Omega,\mu)$ jest ośrodkowa przy $p\in[1;+\infty)$. Innymi metodami można też często dowieść, że $L^\infty(\Omega,\mu)$ ośrodkowa nie jest...

Na koniec tego „pod-pod rozdziału" przypominam jeszcze ważny fakt z topologii metrycznej:

$\boxed{\text{Fakt}}$ („O podprzestrzeni ośrodkowej")
Podprzestrzeń ośrodkowej przestrzeni metrycznej jest ośrodkowa.

---

*) Standardowym zwyczajem, dla $t=0$ i $n=0$ przyjmujemy $0^0=1$.

3.2 Szeregi w przestrzeniach unormowanych. Bazy Schaudera

◇ szeregi

Część teorii szeregów znanej dobrze dla szeregów liczbowych daje się przenieść na grunt szeregów o wyrazach w przestrzeni unormowanej $(X, \|\ \|)$. Niech $\{x_n\}_{n \geq n_0}$ $(n_0 \in \mathbb{Z})$ będzie pewnym ciągiem o wyrazach w X — będzie on tu dla nas „ciągiem wyrazów szeregu $\sum_{n=n_0}^{+\infty} x_n$". Przyjmujemy bowiem (tradycyjną), analogiczną do znanej nam z szeregów liczbowych terminologię:

- **szereg** $\sum_{n=n_0}^{+\infty} x_n$ to ściśle po prostu (tzw.) **ciąg sum częściowych** $\{S_n\}_{n \geq n_0}$ dany wzorem

$$S_n := \sum_{k=n_0}^{n} x_k \quad , \quad n \geq n_0$$

(w szczególności $\{S_n\}_{n \geq n_0}$, tak jak $\{x_n\}_{n \geq n_0}$ to ciąg o wyrazach w X).

- szereg $\sum_{n=n_0}^{+\infty} x_n$ jest **zbieżny** wtw $\{S_n\}_{n \geq n_0}$ jest zbieżny w X, tzn. istnieje $G \in X$ t.że $S_n \xrightarrow[X]{} G$. W tej sytuacji G nazywamy **sumą szeregu** $\sum_{n=n_0}^{+\infty} x_n$ (lepiej nie „granicą", choć „od biedy..."), mówimy (wtedy) też: $\sum_{n=n_0}^{+\infty} x_n$ **jest zbieżny do G**.
- symbol $G = \sum_{n=n_0}^{+\infty} x_n$, gdy $G \in X$ jest co prawda nieco mylący/dwuznaczny (bo $G \in X$, ale $\sum_{n=n_0}^{+\infty} x_n$ to pewien ciąg w X...) ale będzie używany jako skrót zdania: G jest sumą $\sum_{n=n_0}^{+\infty} x_n$. W związku z tym symbol $\sum_{n=n_0}^{+\infty} x_n$ używamy nie tylko na oznaczenie

samego szeregu, ale również jako jego sumy, o ile ona istnieje (tu – należy do X, nieco inaczej niż dla szeregów rzeczywistych, dla których suma $\pm\infty$ też była dopuszczana).

Ważnym pojęciem, też dosyć analogicznym do odpowiedniego „skalarnego" pojęcia jest zbieżność bezwzględna.

Definicja

Szereg $\sum_{n=n_0}^{+\infty} x_n$ jest **zbieżny bezwzględnie** wtw szereg (już nie w X lecz liczbowy...) $\sum_{n=n_0}^{+\infty} \|x_n\|$ jest zbieżny.

Poniższy wynik jest swego rodzaju uogólnieniem „skalarnego" twierdzenia o bezwzględnej zbieżności.

Twierdzenie („O bezwzględnej zbieżności w przestrzeniach unormowanych")

Jeśli X jest przestrzenią Banacha, to każdy szereg bezwzględnie zbieżny o wyrazach w X jest zbieżny.

Ponadto, jeśli X jest taką przestrzenią unormowaną, że każdy szereg bezwzględnie zbieżny o wyrazach w X jest zbieżny, **) to X – Banacha.

Dowód

Pierwsza część – podobnie jak dla szeregów liczbowych – to prosta konsekwencja zupełności i nierówności trójkąta. Mamy bowiem dla $m>n$

$$\|S_m - S_n\| = \Big\|\sum_{k=n+1}^{m} x_k\Big\| \leq \sum_{k=n+1}^{m} \|x_k\| \qquad (1)$$

i jeśli $\varepsilon > 0$ to, dzięki zbieżności $\sum_{n=n_0}^{+\infty} \|x_n\|$, suma po prawej stronie (1) będzie $< \varepsilon$ d.d.d. n *) (gdy $m>n$). Czyli

---

*) d.d.d. = dla dostatecznie dużych.

**) Warto (→ ...) w oparciu o to „przetworzyć" nieco dowód Tw. „OLP" (str. 42).

Ciąg sum częściowych jest Cauchy'ego, więc zbieżny.

Dla dowodu drugiej części użyjemy Faktu „O podciągowej zupełności" oraz konstrukcji użytej już (i zostawionej jako „$\triangle$"...) raz na stronie PB-55 (dającej wzór (4)).

Niech mianowicie $\{x_n\}_{n\geq 1}$ będzie ciągiem Cauchy'ego w X i niech $\{k_n\}_{n\geq 1}$ - ściśle rosnący ciąg indeksów taki, że

$$\forall_{n\geq 1} \quad \| x_{k_n} - x_{k_{(n+1)}} \| < \frac{1}{2^n}. \qquad (2)$$

Niech $z_n := x_{k_{(n+1)}} - x_{k_n}$ dla $n \geq 1$, wówczas

$$\forall_n \quad x_{k_{(n+1)}} = x_{k_1} + \sum_{j=1}^{n} z_j \qquad (3)$$

Ale z (2) $\|z_n\| \leq \frac{1}{2^n}$ dla wszystkich $n \geq 1$, zatem $\sum_{n=1}^{+\infty} \|z_n\|$ jest bezwzględnie zbieżny — jest więc zbieżny, tzn. jego ciąg sum częściowych $\{\sum_{j=1}^{n} z_j\}_{n\geq 1}$ jest zbieżny, a stąd na mocy (3) $\{x_{k_{(n+1)}}\}_{n\geq 1}$ jest zbieżny — a to podciąg ciągu $\{x_n\}_{n\geq 1}$. $\boxed{/ / /}$

Warto jeszcze sformułować tu związaną wiecej z powyższym wynikiem uwagę.

$\boxed{\text{Uwaga}}$ Jeżeli w X - unormowanej $\sum_{n=n_0}^{+\infty} x_n$ jest zbieżny i jest on też bezwzględnie zbieżny, to
$\| \sum_{n=n_0}^{+\infty} x_n \| \leq \sum_{n=n_0}^{+\infty} \|x_n\|$. $\boxed{\text{Dowód}}$: $\longrightarrow \triangle$.

Oczywiście gdy mówimy o zbieżności szeregów tak rozumianych, to nie tylko wybór ciągu wyrazów $\{x_n\}_{n \geq n_0}$ ma wpływ na zbieżność / rozbieżność *), ale także wybór przestrzeni unormowanej (zarówno X jak i normy $\| \ \|$ w niej) w której tę zbieżność zamierzamy rozważać. Tak samo zresztą jak w wypadku każdej zbieżności ciągów o wyrazach w przestrzeni unormowanej.

Przykład

Rozważmy ciąg wektorów $\{x_n\}_{n \geq 1}$, $x_n := \frac{1}{n} \cdot e_n \in \ell(\mathbb{N}_1)$.
Oczywiście $\forall_n \ x_n \in \ell^p(\mathbb{N}_1)$ przy wszystkich możliwych $p \in [1; +\infty]$.
Nietrudno wykazać, że $\sum_{n=1}^{+\infty} x_n$ jest zbieżny w $\ell^p(\mathbb{N}_1)$ dla $p \in (1; +\infty]$ oraz rozbieżny dla $p = 1$. Ponadto dla żadnego z tych p szereg taki nie jest bezwzględnie zbieżny. Wszystko to proszę sprawdzić samodzielnie...

*) rozbieżność definiujemy oczywiście jako brak zbieżności (i dla ciągów i w szczególności dla szeregów).

◊ Bazy Schaudera

Z kwestią zbieżności szeregów związane jest pojęcie baz Schaudera *), wspominanych już na początku rozdziału (PB-4 w *)) przy okazji zupełnie innych baz – w sensie liniowym.

Definicja

Ciąg $\{x_n\}_{n\geqslant n_0}$ o wyrazach w przestrzeni Banacha *) X jest **bazą Schaudera** wtw każdy $x \in X$ daje się jednoznacznie zapisać w postaci

$$x = \sum_{n=n_0}^{+\infty} a_n x_n ,$$

dla pewnego $a = \{a_n\}_{n\geqslant n_0} \in \ell(\mathbb{N}_{n_0})$.

$$\left(\text{tzn. } \forall_{x \in X} \ \exists!_{a \in \ell(\mathbb{N}_{n_0})} \ x = \sum_{n=n_0}^{+\infty} a_n x_n \right).$$

Uwagi

1. Baza Schaudera musi być w szczególności układem liniowo niezależnym $\longrightarrow \triangle$

---

*) Julian Schauder i Stefan Banach. Obaj są przedstawicielami tzw. lwowskiej szkoły matematycznej. Banach nieco bardziej znany (choćby przez „swoje" przestrzenie). Obaj Polacy (Schauder – pochodzenia żydowskiego). Banach zmarł zaraz po wojnie (II, w 1945), Schauder został zabity przez hitlerowców podczas wojny (w 1943). Obaj związani blisko z Hugonem Steinhausem ... [szukaj dalej].

2. Zbiór wyrazów każdej bazy Schaudera musi być liniowo gęsty w X $\longrightarrow$ $\triangle$. W szczególności, jeśli X posiada bazę Schaudera (a nie musi – w odróżnieniu choćby od posiadania „zwykłej" bazy), to X – ośrodkowa. Jednak nie każdy zbiór liniowo gęsty daje się „ustawić" w ciąg będący (w przestrzeni Banacha) bazą Schaudera

3. Z oczywistych względów tak zdefiniowane bazy Schaudera mogą dotyczyć jedynie przestrzeni wymiaru nieskończonego.

Przykłady

1. W każdej z przestrzeni $\ell^p(\mathbb{N})$ dla $p \in [1; +\infty)$ i w c_0 ciąg $\{e_n\}_{n \in \mathbb{N}}$ stanowi bazę Schaudera ($\longrightarrow \triangle$).

2. Ciąg $\{x^n\}_{n \geq 0}$ <u>nie</u> jest bazą Schaudera w $C([0;1])$ ($\longrightarrow \triangle$), choć zbiór jego wyrazów jest liniowo gęsty.